

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	1
INLEIDING	2
1. HET MODUS OPERANDI ONDERZOEK	4
1.1. Doel van het onderzoek	4
1.2. Het begrip 'modus operandi'	4
1.3. Onderzoeksopzet	5
1.4. De plaats van Haarlem in het modus operandi onderzoek	5
2. RATIONELE AFWEGINGEN EN RUIMTELIJKE CONSEQUENTIES	6
2.1. Inleiding	6
2.2. Dader keuze-gedrag	6
2.2.1. De rationele dader	6
2.2.2. Voorwaarden voor het plaatsvinden van criminaliteit	8
2.2.3. Drie dadertypen	10
2.3. De ruimtelijke consequenties van dader keuze- gedrag	13
2.3.1. Zoekgedrag in relatie tot 'bekende plekken'	13
2.3.2. Zoekgedrag in relatie tot stedenbouwkun- dige kenmerken	15
2.3.3. Zoekgedrag in relatie tot sociaal- economische factoren	16
2.4. Drie factoren	18
3. HAARLEM, EEN CASE STUDIE	19
Onderzoeksopzet, hypothesen en operationalisatie	
3.1. Het inventariseren	19
3.2. Hypothesen en operationalisatie	21
3.2.1. Inbraakdichtheid en bovenbuurtse voor- zieningen	22
3.2.2. Inbraakdichtheid en de toegankelijkheid op macro niveau	23
3.2.3. Inbraakdichtheid en de sociaal-economische status van een buurt	25
3.2.4. Inbraakdichtheid en doorgaande wegen	26
3.3. Verwachte spreiding naar buurt	28
4 DE RESULTATEN	30
4.1. Rechte tellingen Haarlem	30
4.2. Beschrijving van de spreiding van inbraken	33
4.3. Analyse van de spreiding van inbraken	37
4.3.1. Inbraakdichtheid en voorzieningen	37
4.3.2. Inbraakdichtheid en toegankelijkheid	38
4.3.3. Inbraakdichtheid en sociaal economische status	38
4.3.4. Inbraakdichtheid en doorgaande wegen	39
4.4. Slotopmerkingen	40

5. VELDONDERZOEK	41
5.1. Selectie van buurten	41
5.2. Werkwijze per buurt	42
5.3. Patrimoniumbuurt	42
5.4. Rozenprieelbuurt	45
5.5. Overdelft	47
5.6. Oude Amsterdamse buurt en Potgieterbuurt	51
5.7. Slotopmerkingen	53
6. CONCLUSIES	55

BIJLAGE I

BIJLAGE II

BIJLAGE III

LIJST VAN GEBRUIKTE LITERATUUR

VOORWOORD

In het kader van mijn studie Planologie aan het Planologisch en Demografisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam heb ik enige maanden stage gelopen bij het Bureau Criminaliteitspreventie (BCP).

Het BCP is een particulier onderzoeksbureau dat sociaal-wetenschappelijk onderzoek verricht ten behoeve van het analyseren en terugdringen van kleine criminaliteit.

Tijdens mijn stage periode heb ik meegewerkt aan een onderzoek dat het bureau uitvoert naar het delict inbraak in Nederland. Het onderzoek dat in dit verslag wordt beschreven betreft een case studie naar de spreiding van inbraken binnen de gemeente Haarlem.

Het onderzoek heb ik met veel plezier en met groeiende interesse gedaan, mede door de goede begeleiding vanuit het stage-adres. In de eerste plaats gaat mijn hartelijke dank uit naar Harm Jan Korthals Altes die mij dagelijks heeft geholpen met inhoudelijke en organisatorische problemen.

Ook Paul van Soomeren wil ik bedanken voor zijn opbouwende kritiek en theoretische uitleg.

Michel Horde en Jan de Weerd zijn mij behulpzaam geweest bij het invoeren van de gegevens in de computer.

Dank ook aan Klaas Bast en Evert Bol, beide van de Gemeente Politie Haarlem, voor de medewerking die zij verleenden bij het verkrijgen van de benodigde gegevens,

Rosa Molenaar

INLEIDING

In dit verslag wordt een beschrijving gegeven van een onderzoek naar de spreiding van inbraken in woningen in de gemeente Haarlem. Deze studie vormt een aanzet voor onderzoek naar de vraag in hoeverre de planologie kan worden aangewend als instrument voor inbraakpreventie: kunnen we met maatregelen op planologisch terrein het delict inbraak terugdringen?

De rol van de planologie, of meer algemeen die van de ruimtelijke wetenschappen, als preventief instrument is voor Nederland vrij nieuw. In de kabinetsnota van de Minister van Justitie 'Samenleving en Criminaliteit' (mei '85) wordt deze rol als volgt omschreven: "Het ontwikkelen van een gebouwde omgeving die qua planologische en bouwtechnische kenmerken zo min mogelijk gelegenheid biedt tot het plegen van delicten."

Er wordt, met andere woorden, verondersteld dat er in de gebouwde omgeving factoren aan het werk zijn die de 'gelegenheid tot het plegen van delicten' beïnvloeden: sommige factoren zouden die gelegenheid versterken, andere zouden een remmende werking hebben. Het is de vraag welke factoren dat nou precies zijn.

Met het onderzoek dat het BCP uitvoert in opdracht van het Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven wordt hiermee een begin gemaakt: doel van het onderzoek is het verband tussen het vóórkomen van het delict inbraak en de kenmerken van de ingebroken objecten nader te bepalen om te komen tot een doeltreffend preventief beleid. Dit 'modus operandi' onderzoek wordt in het eerste hoofdstuk nader toegelicht.

Het onderzoek in Haarlem, dat deel uitmaakt van bovengenoemd onderzoek, bestaat uit twee fasen. Fase één betreft een oriëntatie op de literatuur, fase twee is een beschrijving van de spreiding van de inbraken zoals die zich in 1986 voordeed, waarbij de nadruk wordt gelegd op de analyse van de spreiding naar buurt.

Het is een beschrijvend onderzoek, waaruit geen 'harde' conclusies getrokken kunnen worden; het resulteert eerder in enkele onderbouwde onderzoeksvragen.

In het tweede hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de literatuurstudie. Hierin wordt toegewerkt naar een aantal hypothesen die we voor Haarlem willen gaan toetsen. In hoofdstuk 3 worden de vragen nogmaals geformuleerd en geoperationaliseerd, en het vierde hoofdstuk geeft een overzicht van de resultaten.

De stage is afgesloten met een veldonderzoek: er zijn een aantal buurten nader onderzocht door middel van observatie. Doel van dit deel onderzoek is het inventariseren van ruimtelijke factoren op blok niveau. De resultaten hiervan worden in hoofdstuk 5 gepresenteerd.

Het verslag wordt afgesloten met een hoofdstuk waarin we de conclusies nog eens resumeren, en waarin de vragen voor verder onderzoek worden geformuleerd.

De vraag in welke mate planologie een instrument is ter voorkóming van het delict inbraak wordt opnieuw gesteld.

1 HET MODUS OPERANDI ONDERZOEK

Het onderzoek naar de spreiding in inbraken in Haarlem is, zoals reeds in de inleiding werd vermeld, een onderdeel van een vrij uitgebreid en langlopend onderzoek dat het BCP uitvoert in opdracht van het Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven (LBVM)*. Het behelst een onderzoek naar de modus operandi, ofwel de werkwijze van inbrekers, teneinde doeltreffende preventieve maatregelen te formuleren.

We zullen in dit hoofdstuk ingaan op het doel en de opzet van dit m.o.-onderzoek, waarbij moet worden opgemerkt dat de hier weergegeven samenvatting geen uiteindelijke versie is; er worden nog steeds wijzigingen aangebracht.

1.1: Doel van het onderzoek

In eerste instantie was de vraag van het LBVM of het BCP een onderzoek kon doen naar de modus operandi dat een representatief beeld opleveren zou voor heel Nederland, om vervolgens op grond van de inhoudelijke kennis hierover een preventief beleid op te stellen.

In maart '86 wordt echter van deze opzet afgestapt en men besluit het volgende: het BCP zou op grond van een aantal casestudies een onderzoeksmodel moeten leveren waarmee functionarissen die in de praktijk te maken hebben met inbraakpreventie, zèlf in eigen gemeente zo 'n onderzoek zouden kunnen uitvoeren.

Er zou een handleiding, of in termen van het LBVM een do-it-yourself-kit, worden opgesteld over hoe een modus operandi onderzoek uitgevoerd zou moeten worden.

Het doel van dit onderzoek is dus tweeledig:

1. het verkrijgen van inhoudelijke kennis over het delict inbraak in een aantal te selecteren gemeenten, en
2. het ontwikkelen van een onderzoeks model voor het uitvoeren van modus operandi onderzoek zodat ook in andere gemeenten eenzelfde onderzoek kan worden gehouden.

1.2: Het begrip modus operandi

Het begrip modus operandi (letterlijk: manier van werken) wordt in dit onderzoek uiteengelegd in twee componenten.

Een inbraak is een proces waarbij het zoeken naar een geschikt object en het (open)breken van het object kunnen worden onderscheiden:

1. de 'modus zoeki': onder 'modus zoeki' verstaan we de keuzen die de dader maakt wat betreft het kiezen van een geschikt doel, zoals buurt, straat en het huis zelf,
2. de 'modus breki': hieronder wordt verstaan alle keuzen die de dader maakt met betrekking tot het binnengaan van het gekozen object, de zijde de gevelopening etc.

*= Het LBVM maakt deel uit van de Ministeries van Justitie en Binnenlandse zaken

1.3: Onderzoeksopzet

In deze paragraaf gaan we alleen in op het inhoudelijke deel van het m.o.-onderzoek, we laten de do-it-yourself-kit voor wat het is. Hier is overigens ook geen echte opzet voor vastgesteld, er is alleen bepaald dat alle deelnemers aan het onderzoek moeten bijhouden met welke beslissingen en problemen zij tijdens het onderzoek in aanraking komen.

Voor de casestudies zijn vier gemeenten geselecteerd: Zaanstad, Zoetermeer, Leiderdorp en Haarlem. Er is gekozen, binnen de randvoorwaarde van de meewerkingsbereidheid van de gemeentelijke politiekorpsen, voor een zo groot mogelijke variatie. In de geselecteerde gemeenten wordt eerst een kwantitatief en vervolgens een kwalitatief onderzoek gedaan:

Kwantitatief onderzoek:

Het kwantitatieve onderzoek omvat een inventarisatie van de ingebroken panden: er wordt gekeken hoeveel inbraken er zijn gepleegd en hoe deze inbraken ruimtelijk gespreid zijn over de gemeente, uitgangspunt vormt het ingebroken object. Op grond van de spreiding van de inbraken worden er hypothesen over het zoekgedrag geformuleerd.

Kwalitatief onderzoek:

Dit onderzoeksdeel heeft de daders van inbraken als onderzoekspopulatie.

Door middel van dossierstudies en daderinterviews wordt getracht het keuzeproces bij het zoeken naar een geschikt doel te achterhalen.

Het hele kwalitatieve deel is nog in een oriënterende fase. Het idee is om enkele methoden uit te proberen en dan per methode de voor- en nadelen te formuleren.

Belangrijkste is dat dit deel een toetsing is voor de hypothesen die in het kwantitatieve deel zijn opgesteld.

1.4: De plaats van 'Haarlem' in het modus operandi onderzoek

Het onderzoek dat in Haarlem is uitgevoerd is één van de casestudies die in dit hoofdstuk zijn genoemd.

In dit verslag wordt een andere onderzoeksopzet gehanteerd en wordt de nadruk gelegd op onderzoek naar de invloed van factoren van planologische aard en de invloed die zij zouden uitoefenen op het vóórkomen van inbraken.

We hebben echter wel zoveel mogelijk gegevens voor Haarlem verzameld; deze kunnen dan later door het bureau gebruikt worden. We komen op één en ander terug in hoofdstuk 3.

2 RATIONELE AFWEGINGEN EN RUIMTELIJKE CONSEQUENTIES

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de relevante literatuur over dader keuzegedrag en de ruimtelijke spreiding van criminaliteit.

Hoewel we in dit onderzoek uitgaan van het ingebroken object en de fysieke en sociaal-economische kenmerken van dit object, kunnen we de dader zélf niet buiten beschouwing laten: de spreiding van inbraken is tenslotte een neerslag van het gedrag van inbrekers.

In de literatuur wordt, zonder uitzondering, dit gedrag centraal gesteld. Verwachtingen rond de afwegingen die inbrekers maken vormen de basis voor veronderstellingen omtrent de patronen in de ruimtelijke spreiding. Het object alleen kan geen verklaring zijn; een huis is slechts een mogelijkheid om toe te slaan. Vóóronderstelling, die ten grondslag ligt aan het hele modus operandi onderzoek, is dat inbrekers rationele overwegingen maken op grond waarvan zij een geschikt doel en een geschikt tijdstip kiezen.

Globaal spelen drie factoren bij deze een afweging een rol: de te verwachten buit, de toegankelijkheid van het object en het risico dat gelopen wordt 'gepakt' te worden.

We beginnen dit hoofdstuk met enige aannames en uitgangspunten, we besluiten met veronderstellingen.

Eerst staat de dader en zijn keuzegedrag centraal (2.2) daarna wordt het accent verlegd naar de gebouwde omgeving: in 2.3 wordt een overzicht gegeven van de theorieën waarin dader keuzegedrag vertaald wordt naar de ruimtelijke consequenties ervan.

2.2 Dader keuzegedrag

2.2.1 De rationele dader

In het artikel 'Modeling Offenders' Decisions: A Framework for Research and Policy' schetsen Clarke en Cornish ('85) een accentverschuiving in het onderzoek naar crimineel gedrag. Het standpunt dat eerst werd ingenomen bij de verklaring van crimineel gedrag, de pathologische en deterministische benadering, wordt langzamerhand verlaten. De laatste twee decennia ligt de nadruk anders: de dader wordt als een min of meer rationeel denkend en handelend mens voorgesteld, iemand die net als ieder ander beslissingen neemt op grond van rationele afwegingen.

Oorzaak van deze accentverschuiving is een veranderde doelstelling: de verklaring waarom iemand crimineel is wordt terzijde geschoven en men probeert een preventie model op te zetten.

Clarke en Cornish verwijten de deterministen dat zij de crimineel beschouwen als een passieve figuur, slachtoffer van zijn karakter en omgeving:

"...But the resulting accounts of criminal behaviour have still tended to suggest deterministic models in which the criminal appears as a relatively passive figure; thus he or she is seen either as a prey to internal or external forces outside personal control, or as the battlefield upon which these forces resolve their struggle for the control of behavioural outcomes (...)." (p.148)

Het meest sprekende voorbeeld dat Clarke en Cornish aandragen van zo 'n theorie waarin de dader de rol van actieve beslisser inneemt komt uit de economie:

In onderzoek van o.a. Lethemann* wordt crimineel gedrag beschreven als een kosten-baten analyse. De crimineel zou een afweging maken tussen het risico (kosten) enerzijds en de te verwachten winst (baten) anderzijds.

Clarke en Cornish bespeuren eenzelfde tendens onder criminologen, sociologen en psychologen.

De auteurs willen echter niet beweren dat daders pure rationalisten zijn, maar alleen dat criminelen even 'rationeel' handelen als niet-criminelen. Om critici te overtuigen halen zij ook onderzoek aan gedaan onder niet-criminelen naar rationaliteit van hun gedrag.

Onderzoek onder rechters suggereert dat zelfs experts niet altijd puur rationeel tot een beslissing komen (Wiggins) en een onderzoek van Kozielecki wijst uit dat 'rationaliteit' van gedrag varieert met de grootte van de groep: hoe groter de groep, hoe gewaagder de besluiten, hoe minder rationeel er gehandeld wordt.

Clarke en Cornish achten de benadering van de dader als een rationele beslisser gerechtvaardigd en tevens zinvol:

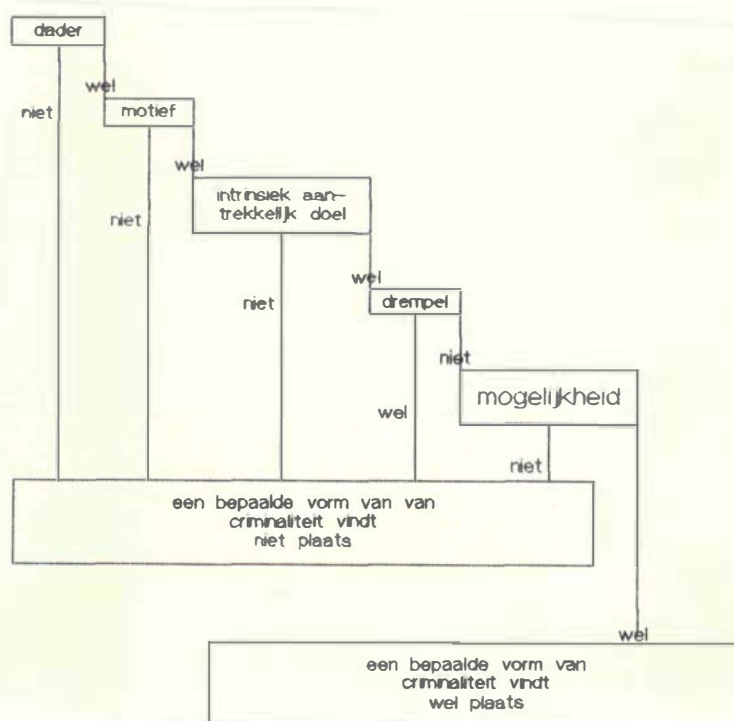
"...it is useful to see criminal behaviour (...) as the outcome of the offenders' broadly rational choices and decisions. This provides a basis for devising models of criminal behaviour that (1) offer frameworks within which to locate existing research, (2) suggest directions for new research, (3) facilitate analyses of existing policy, and (4) help to identify potentially fruitful policy initiatives. Such models need not offer comprehensive explanations; they may be limited and incomplete, yet still be 'good enough' to achieve these important policy and research purposes (...). (p.147)

* = Voor bronvermelding van geciteerd onderzoek verwijs ik naar de literatuuroppgave in het artikel van Clarke en Cornish.

2.2.2 Voorwaarden voor het plaatsvinden van criminaliteit.

Het uitgangspunt van de dader als rationele overweger vinden we ook terug bij Van Dijk en Van Soomeren ('82). Zij beschrijven het proces van de dader tot de criminele handeling. Binnen dit proces wordt er telkens door de dader een afweging gemaakt: er worden vijf voorwaarden onderscheiden waaraan voldaan moet worden wil er werkelijk sprake zijn van een strafbaar feit, en elk van deze voorwaarden impliceert een keuze van de dader.

In figuur 2.1. zijn deze voorwaarden schematisch weergegeven. Dit schema biedt de mogelijkheid om (specifieke) preventieve maatregelen vorm te geven: indien immers de lijn doorbroken wordt vindt er geen criminele handeling plaats. We zullen alle stappen doorlopen en daarbij ingaan op die stappen die met behulp van ruimtelijke of fysieke maatregelen kunnen worden beïnvloed.

Figuur 2.1: Voorwaarden voor het plaatsvinden van criminaliteit

De eerste stap, er moet een potentiële dader zijn, lijkt een overbodige. Het is echter van groot belang: zoals eerder gezegd in de inleiding van dit hoofdstuk kan de gebouwde omgeving zelf geen oorzaak zijn van inbraak.

Echter, het is onmogelijk om met behulp van ruimtelijke maatregelen (behalve alle daders achter slot en grendel houden) de lijn hier te doorbreken. Voor dit onderzoek nemen we simpelweg aan dat er daders zijn en dat zij snode plannen maken.

Voor het tweede begrip, het motief, geldt globaal hetzelfde. Onder motief wordt verstaan de reden waarom iemand besluit in te breken. Dit kan variëren van verveling tot winstbejag. Deze motieven zijn niet door ruimtelijke maatregelen te beïnvloeden

We hebben nu een dader met een motief. Op dat moment zal de dader een object gaan zoeken dat hem geschikt voorkomt. In het schema wordt gesproken van een 'intrinsiek aantrekkelijk doel'. Met deze stap zijn we bij ons onderzoek aangekomen: een aantrekkelijk doel heeft namelijk wél fysieke kenmerken, en kan daarom met ruimtelijke factoren worden beïnvloed. Uitgangspunt wordt dat er een verschil is in aantrekkelijkheid van verschillende objecten. We zullen in paragraaf 2.3 enkele veronderstellingen doen in verband hiermee.

Stel dat er inderdaad een voor de inbreker aantrekkelijk doel aanwezig is, dan is het nog helemaal niet zeker of er werkelijk ingebroken wordt: we komen nu bij het begrip drempel. Van Dijk en Van Soomeren onderscheiden hierbij een interne drempel (de bijvoorbeeld middels opvoeding bijgebrachte norm) en een externe drempel. Voor ons is alleen deze laatste relevant. De auteurs verstaan onder externe drempel de kans dat de dader tijdens of direct na de inbraak gepakt dan wel herkend wordt. Het gaat hier niet om de werkelijke kans, maar om de door de dader ingeschatte kans. Inzicht in wat zo 'n drempel kan zijn is van groot belang voor het opstellen van preventieve maatregelen: als we de drempel kunnen verhogen zal de kans dat er wordt ingebroken afnemen. Drempels kunnen zijn de zichtbaarheid vanuit andere woningen, aanwezigheid van bewoners, of bijvoorbeeld een agent op de hoek. Voor het moment kunnen we zeggen dat indien de inbreker de drempel te groot acht, hij van zijn daad zal afzien. Het woord drempel zullen we in het vervolg vervangen door het woord 'pakkans'.

Vervolgens wordt het begrip 'mogelijkheid' genoemd: dit staat voor de fysieke toegankelijkheid van een object. Van Dijk en Van Soomeren maken onderscheid tussen:

- de fysieke hindernissen van de openbare weg tot aan het object,
- de stevigheid van het object.

Ook deze voorwaarde is te beïnvloeden door ruimtelijke maatregelen. De term 'mogelijkheid' wordt vervangen door 'toegankelijkheid'.

Nu we alle stappen hebben doorlopen nog twee opmerkingen: Ten eerste is de volgorde hier gehanteerd niet chronologisch van aard. Het kan best zijn dat de inbreker al een huis is binnengedrongen (doel, mogelijkheid), zich dan pas realiseert dat er iemand thuis is (pakkans) en op dat moment er toch maar van afziet, en het hazepad kiest.

Ook kan men zich voorstellen dat een woning pas een aantrekkelijk doel wordt als de deur openstaat (toegankelijkheid). Zo kunnen er meer voorbeelden worden gegeven waaruit blijkt dat de volgorde niet dwingend is.

Een tweede opmerking is inhoudelijk. Zoals aan het begin van deze paragraaf werd gezegd moet de dader in het proces verschillende afwegingen maken: per individu zullen er verschillen optreden in de genomen beslissingen. Zo zal de één een huis wel aantrekkelijk vinden en een ander de niet. Of de pakkans kan per dader anders worden ingeschat.

Het lijkt daarom verstandig om een onderscheid te maken tussen een aantal 'dadertypen'.

2.2.3 Drie dadertypen

Als we de daders gaan indelen in categorieën moeten we er wel rekening mee houden dat het om generalisaties gaat, en dat er genoeg daders zijn die in geen van de groepen vallen.

Toch is het heel zinvol, daar per type de verschillende afwegingen nogal variëren.

Van Soomeren ('86) onderscheid drie categorieën naar leeftijd: de jonge gelegenheidsdader, de semi-professional en de professional.

Groep 1: De jonge, onervaren inbreker (< 18 jaar)

De jonge inbreker opereert voornamelijk in zijn eigen buurt, zonder vooraf veel te plannen. Het zijn de zogenaamde gelegenheids inbrekers. De motivering kan variëren, naast materieel gewin, van hang naar spanning tot indruk maken op vriendjes.

Bij de doelkeuze, het kiezen van een object dat zij als aantrekkelijk beschouwen, worden ze in eerste instantie geleid door de toegankelijkheid van het object. De stevigheid van het hang- en sluitwerk en de bouwkundige kwaliteit van deuren en ramen zijn van doorslaggevend belang.

Een tweede overweging die gemaakt wordt bij het kiezen van een object is de pakkans. In direct verband hiermee staat het feit dat de inbreker in de meeste gevallen pas toeslaat als hij er zeker van is dat er niemand thuis is. Confrontatie met de bewoner is het laatste waarop hij zit te wachten*.

Tenslotte komt, op de derde plaats, de verwachte buit.

Groep 2: De semi-professional (18-25 jaar)

Bij deze groep zien we, vergeleken met de vorige, enige verschuivingen.

Zo wordt de planning geavanceerder, en gaat de inbreker enigszins routineus te werk. Ook heeft hij een groter operatie terrein. Wat betreft de motivering wordt de nadruk verlegd naar het financiële aspect: men breekt in om er materieel op vooruit te gaan.

*= Dit geldt overigens voor alle groepen.

Doelkeuze is ten opzichte van de vorige groep niet veranderd: nog steeds is de toegankelijkheid van het object doorslaggevend.

Groep 3: De professional (>25 jaar)

Deze groep heeft enkele opmerkelijke verschillen met de twee voorgaande groepen.

De planning van de meer professionele inbreker is zeer zorgvuldig: hij zoekt van te voren een object uit en een tijdstip waarop hij zal toeslaan. Zijn motivering is vooral financieel, bij de doelkeuze laat hij zich leiden door te verwachten buit. Daarnaast let deze inbreker natuurlijk ook op de kans gepakt te worden, maar als men een volgorde van belangrijkheid zou moeten aangeven zal de hoogte van de buit hoger scoren. Men zou het elimineren van de pakkans echter ook als randvoorwaarde kunnen beschouwen.

Zijn instrumentarium is uitgebreid. Hieraan gerelateerd is de toegankelijkheid van het object. Goed hang- en sluitwerk vormt voor hem een minder obstakel dan voor de gelegenhedsdader.

Zijn operatie terrein is groter dan bij de twee voorgaande groepen. Ook hier geldt weer dat hij zich laat leiden door de hoogte van de buit, en niet door 'nabijheid' van het object.

We zien, recapitulerend, een belangrijke verschuiving als we de drie groepen doorlopen. Ligt bij de eerste groep de nadruk op de gelegenheid, bij de laatste ligt de nadruk op de hoogte van de buit.

Het is echter niet zo dat zij andere factoren zouden verwaarlozen: ook de gelegenhedsdader let op de buit en de professional probeert de pakkans zo klein mogelijk te houden.

In figuur 2.2 wordt één en ander op een rij gezet.

	<u>< 18 jaar</u>	<u>18-25 jaar</u>	<u>> 25 jaar</u>
Planning	Minimaal	Routineus	Zeer zorgvuldig
Motieven	Gemengd	Financieel	Financieel
Operatieterrein	Eigen buurt	Gemengd	Buiten de buurt
Instrumentarium	Geen of beperkt	Beperkt	Uitgebreid
Doelkeuze	1)Toegankelijkheid 2)Pakkans 3)Buit	Idem als bij jongeren	1)Buit 2)Pakkans 3)Toegankelijkheid

Figuur 2.2: Drie dadertypen onderscheiden naar leeftijd

In deze paragraaf zijn een aantal uitgangspunten geformuleerd omtrent daders en hun keuze gedrag:

1. daders kunnen worden beschouwd als rationele beslissers,
2. de rationele afwegingen die zij, naast hun motief, maken hebben betrekking op drie factoren: de aantrekkelijkheid van het doel, de toegankelijkheid van het object en de kans die zij lopen gepakt te worden, en
3. per dadertype kunnen we enige verschuivingen zien bij het belang dat gehecht wordt aan de te onderscheiden factoren.

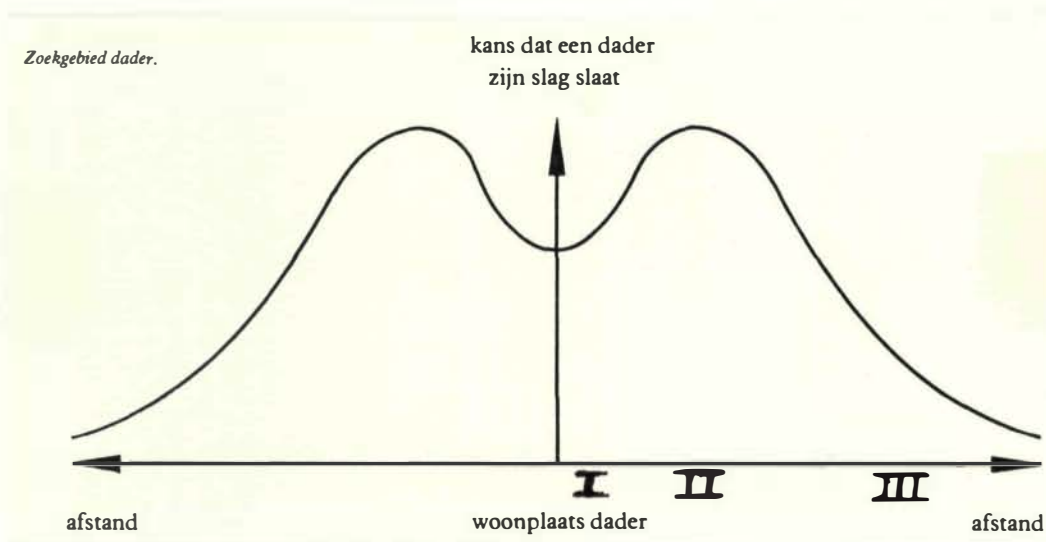
2.3 De ruimtelijke consequenties van dader keuzegedrag

In het voorgaande hebben we al enkele woorden gezegd over de ruimtelijke consequenties van dader keuzegedrag. De onervaren inbreker zou dicht bij huis opereren en de toegankelijkheid van het object, de fysieke barrières, zou van invloed zijn op de object keuze. Nu zullen we hier dieper op ingaan: het overzicht dat volgt betreft enkele theorieën omtrent de ruimtelijke spreiding van inbraken, op grond van verwachtingen omtrent het keuze gedrag. Het zoekgedrag van daders wordt, met andere woorden, vertaald naar patronen in de ruimtelijke neerslag.

Eerst wordt zoekgedrag in verband gebracht met 'bekende plekken', dan gaan we het zoekgedrag relateren aan stedenbouwkundige kenmerken en tenslotte wordt het zoekgedrag gerelateerd aan sociaal-economische factoren.

2.3.1 Zoekgedrag in relatie tot 'bekende plekken'

Brantingham en Brantingham ('81) hebben een theoretisch model ontwikkeld voor het zoekgedrag van daders met betrekking tot de woonplaats van de dader. In het model wordt de waarschijnlijkheid van een inbraak gerelateerd aan de afstand tot het woonadres. In figuur 2.3 wordt de theoretische relatie grafisch weergegeven*.

Figuur 2.3: Relatie pleegplaats woonplaats
Bron: Van Soomeren '87 p.58

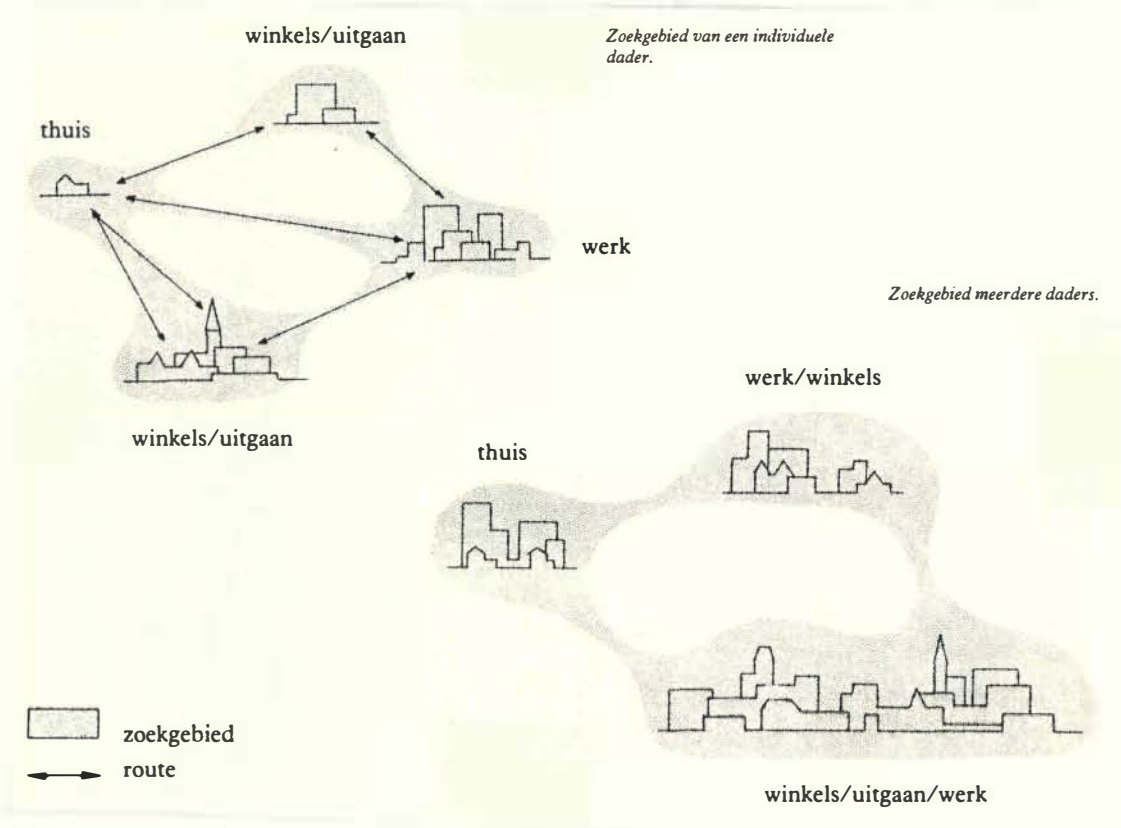
De Brantinghams stellen dat de directe woonomgeving van de inbreker (I) niet zo populair is als de omgeving even buiten zijn eigen (sub)buurt (II), maar de afstand moet ook weer niet te groot worden (III), want dan neemt de waarschijnlijkheid weer af.

*= Op grond van indeling naar dadertype veronderstellen we dat de schaal van de X-as kan variëren al naar gelang het type inbreker.

Het verloop van de grafiek wordt verklaard op grond van twee principes: enerzijds bekendheid met de situatie, anderzijds de angst voor herkenning door anderen. In gebied I van de grafiek is de dader goed bekend met de situatie: hij zal de vluchtwegen kennen en hij zal in geval van nood snel kunnen verdwijnen. Maar, aan de andere kant, zal hij in zijn directe woonomgeving grote kans lopen om herkend te worden: een buurman of -vrouw zou gealarmeerd kunnen raken als ze 'die jongen van nummer 12' op nummer 20 aan de deur ziet rommelen.

In gebied II is de kans op herkenning al minder. Bovendien is hij nog redelijk bekend met de situatie. In gebied III is de kans op herkenning te verwaarlozen, echter hier is de inbreker weer zo slecht bekend dat het onwaarschijnlijk is dat hij hier zal inbreken. Zo zal de inbreker een evenwicht zoeken tussen enerzijds bekendheid met de situatie en anderzijds een geringe herkenningskans.: gebied II is favoriet.

De volgende stap die de Brantinghams maken is dat het begrip woonomgeving wordt verbreed: een dader is tenslotte niet alleen in de omgeving van zijn huis bekend. Ook plaatsen waar hij geregeld komt zijn hem bekend. Er wordt verondersteld dat eenzelfde grafiek ook van toepassing is voor andere 'bekende plekken', zoals het werk, de school en waar gewinkeld wordt. De grijze plekken in figuur 2.4 geven de 'zoekplekken' weer.

Figuur 2.4: Zoekgebied in relatie tot voorzieningen.

Bron: Van Soomeren '87, p.59

Op grond van deze veronderstellingen komen we terecht bij de zogenaamde 'route theorie' die in '80 werd geformuleerd door Rengert en Wasilchick.

In de route theorie wordt de woonplaats van de dader als uitgangspunt verlaten, en het accent wordt verlegd naar de aanwezigheid van publiekstrekkende voorzieningen. Er wordt verondersteld dat de aanwezigheid van zulke voorzieningen van invloed is op het vóórkomen van inbraken in de aanliggende bebouwing: bebouwing in de directe omgeving van de voorzieningen, en bebouwing liggend aan de routes van voorziening naar bijvoorbeeld de buurtontsluiting of het huis van de inbreker zouden een hogere inbraakgevoeligheid kennen dan andere bebouwing.

Het is natuurlijk niet zo dat bezoekers van voorzieningen verantwoordelijk zouden zijn voor de inbraken. De verklaring is genuanceerder:

1. Enerzijds wordt de verklaring gezocht in het feit dat als voorzieningen mensen aantrekken hier ook daders onder zullen zijn. Deze daders zijn bekend met de situatie ter plekke, en kunnen informatie inwinnen over de afwezigheid van bewoners, de vluchtmogelijkheden etc.
2. Anderzijds wordt de hogere inbraakgevoeligheid verklaard uit een eventueel gebrek aan sociale controle. Bij een gebrek aan sociale controle loopt de dader minder kans dat hij opgemerkt wordt, en herkent wordt als vreemdeling die daar niets te zoeken heeft*. Men zal minder snel gealarmeerd raken.

Voor ons onderzoek in Haarlem is deze theorie interessant: de spreiding van inbraken wordt gerelateerd aan de spreiding van voorzieningen. Dit laatste is met behulp van planologische maatregelen te beïnvloeden**. We komen in het volgende hoofdstuk terug op deze veronderstelling.

2.3.2 Zoekgedrag in relatie tot stedenbouwkundige kenmerken

Een eerste theorie hier te noemen is die van Fink ('69). In zijn artikel 'Einsbruchstatorte vornehmlich an Einfallstrassen?', stelt hij de vraag of er verband bestaat tussen inbraakgevoeligheid van bebouwing en de ligging van die bebouwing aan doorgaande wegen.

De verklaring hiervoor zouden we ongeveer gelijk aan de verklaring die hier boven is beschreven kunnen formuleren: ook aan doorgaande wegen geldt dat de potentiële dader er bekend is en dat de sociale controle er minder, en de pakkans kleiner is.

*= In de bespreking van de theorie van de Brantinghams wordt ook over 'herkenning' gesproken: daar gaat het echter om de herkenning van de persoon van de dader. In dit geval wordt bedoeld op de herkenning van de dader als 'vreemdeling': in een hechte woongemeenschap zal de bewoner zijn medebewoners als zodanig herkennen, en zal iemand die daar niet thuishoort de aandacht trekken en argwaan op wekken. De sociale controle is in buurten met bovenbuurtse voorzieningen geringer, en zal het principe van vreemdeling herkenning niet opgaan.

**= Het is natuurlijk nog maar de vraag of een verandering van voorzieningen ook een preventieve maatregel is en de inbraak kan worden teruggedrongen, of dat we alleen de spreiding van inbraak kunnen beïnvloeden.

De volgende theorie, op lager schaalniveau, is de 'schiltheorie' van (opnieuw) Brantingham en Brantingham ('75). Zij veronderstellen een spreiding van inbraken binnen een buurt: de randblokken van een buurt zouden een hogere inbraakdichtheid kennen dan de blokken die in het midden zijn gesitueerd. Ook hier geldt weer dezelfde verklaring.

Op grond van deze schiltheorie veronderstelt Van Soomeren (86) dat buurten die voorzien zijn van een extra schil als water of groenstroken, of met ander woorden fysiek afgegrensd zijn van andere buurten, minder inbraakgevoelig zijn dan buurten die niet zo'n extra schil hebben.

Ook op deze veronderstelling komen we in de case studie Haarlem terug.

We hebben het gehad over het zoekgedrag in verband met de toegankelijkheid van de buurt als geheel, tot slot van deze paragraaf nog een enkele opmerking over het zoekgedrag in relatie tot de toegankelijkheid op blokniveau.

In het algemeen wordt verondersteld dat open bouwblokken inbraakgevoeliger zijn dan gesloten bouwblokken (zie o.a. De Savornin Lohman '86 en Van Soomeren '87). Verklaring voor deze veronderstelling is dat bij open bouwblokken de toegankelijkheid groter is. Bovendien is de pakkans kleiner: de zichtbaarheid aan de achterzijde is over het algemeen slecht en bovendien zijn er meer mogelijke vluchtroutes.

Trefwoorden in deze paragraaf waren sociale controle, en toegankelijkheid op buurt en blok niveau. Beide begrippen komen uitgebreider aan de orde in hoofdstuk 3 en 4.

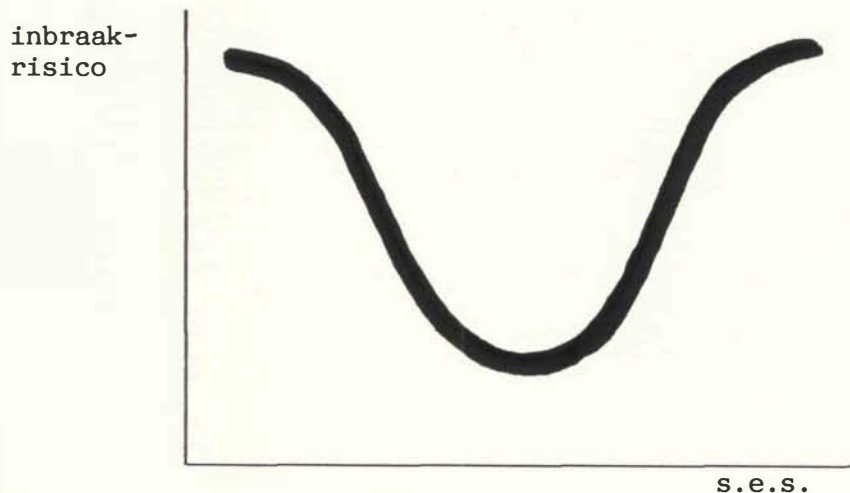
2.3.3 Zoekgedrag in relatie tot sociaal-economische factoren

Er is veel onderzoek gedaan naar het verband tussen inbraakgevoeligheid en de rijkdom van het ingebroken object. Hier is de algemene veronderstelling dat buurten c.q. huizen met een hogere sociaal-economische status geliefde objecten zijn voor inbrekers.

Van Soomeren ('87) vat één en ander samen. Het bewijs voor de stelling dat welvarende buurten een hoger inbraakrisico zouden hebben dan minder welvarende buurten is onvolledig en tegenstrijdig. Echter, welvarende buurten direct grenzend aan buurten met een hoge concentratie potentiële daders zouden wel een hoger inbraakrisico kennen.

Davidson (84) legt ook een verband tussen de sociaal-economische status van een buurt en de inbraakgevoeligheid. Hij gaat daarbij uit van de verdeling van voor een inbreker aantrekkelijke goederen naar buurt. Er wordt verondersteld dat deze verdeling niet rechtevenredig verloopt met de hoogte van de status van een buurt: wél is er in rijke buurten veel te halen, maar ook in de juist armere buurten met veel studenten of in arbeiderswijken.

Bij de studenten zal het gaan om aantrekkelijke goederen als stereo installaties, foto apparatuur en computers, in de arbeiderswijken zullen snel verkoopbare goederen als kleurentelevisie en videorecorders te halen zijn.

Figuur 2.5: Relatie sociaal-economische status (s.e.s.) en het inbraakrisico van een buurt

Davidson verwacht een hoog inbraakrisico in zowel buurten met een hoge sociale-economische status als in buurten met een lage sociaal-economische status.

Behalve de verklaring van de aanwezigheid van aantrekkelijke goederen, hanteert hij ook de verklaring dat buurten met een lage sociale status ook daderrijke buurten zouden zijn. Uitgaande van deze interne criminaliteit zou het inbraakrisico verhoogd worden. (zie ook fig. 2.4). Bovendien zou in armere buurten de overwegend oudere bebouwing met mogelijk slecht hang- en sluitwerk een negatieve invloed hebben op dit risico.

In deze paragraaf zijn een aantal theorieën geciteerd. Ter afsluiting moet er nog een opmerking gemaakt worden over de waarde van de verschillende verklaringen: indien men de theorieën wil vertalen naar het verwachte inbraakrisico van een buurt moet men wel bedenken dat er per buurt waarschijnlijk een veelheid aan factoren een rol spelen die van invloed zijn op het inbraakrisico. Als we bijvoorbeeld in een rijke buurt een hoge inbraakgevoeligheid zouden vinden zou dit verklaard kunnen worden door de aanwezigheid van aantrekkelijke goederen, maar het zou ook best kunnen dat de verklaring ligt in de overheersende bouwvorm, bijvoorbeeld vrijstaande huizen.

Bovendien is het heel goed mogelijk dat de hier genoemde factoren helemaal niet van doorslaggevend belang zijn maar dat b.v. de uithuizigheid van bewoners of andere kenmerken van de bevolking van groter belang zijn.

In de case studie Haarlem beperken we ons echter wel tot de hier genoemde veronderstellingen.

Op grond van deze veronderstellingen wordt een verwachte inbraakdichtheid opgesteld voor de verschillende buurten.

In hoofdstuk vijf komen we terug op de buurten met een ten opzichte van de verwachting afwijkend inbraakrisico, en zullen we voor een aantal buurten door middel van observatie trachten een beschrijving te geven van de situatie zoals die, volgens ons, wordt ingeschat door de inbreker.

2.4 Drie factoren

Ter afsluiting van dit hoofdstuk worden de factoren die bij de afweging van doelkeuze een rol spelen geresumeerd:

1. Intrinsiek aantrekkelijk doel: in de case-studie Haarlem wordt deze factor vertaald naar de aanwezigheid van aantrekkelijke goederen in het object.
2. Toegankelijkheid: we onderscheiden toegankelijkheid op drie niveaus. Ten eerste de toegankelijkheid van een buurt (het aantal ontsluitingen van een buurt). We noemen dit in het vervolg toegankelijkheid op macro niveau. Ten tweede de toegankelijkheid op blok niveau (open dan wel gesloten bouwblokken), dit wordt de toegankelijkheid op meso niveau. Tenslotte onderscheiden we toegankelijkheid op micro niveau, waaronder de toegankelijkheid van het huis zelf wordt verstaan. De toegankelijk is in verband gebracht met enerzijds de bekendheid van de dader met de buurt, anderzijds met het aantal vluchtmogelijkheden.
3. Pakkans: ook deze factor is onder te verdelen in een aantal componenten. Van belang voor de pakkans is de hoogte van de sociale controle, het aantal vluchtmogelijkheden en de zichtbaarheid van het doel vanuit andere woningen.

Het wordt tijd eens een blik in de praktijk te werpen.

3 HAARLEM, EEN CASE STUDIE

onderzoeksopzet, hypothesen en operationalisatie

De case studie in Haarlem heeft als onderzoeksobject de woningen waar ingebroken is. Het doel van het onderzoek is drieledig:

1. een beschrijvende inventarisatie van de inbraken,
2. een analyse van de spreiding van deze inbraken naar buurt op grond van een aantal hypothesen, en
3. het opstellen van nieuwe, onderbouwde hypothesen ten aanzien van inbraak preventieve maatregelen op planologisch terrein.

In dit hoofdstuk volgt eerst een overzicht van doel en werkwijze bij de inventarisatie van de inbraken.

Vervolgens zullen we een overzicht geven van de hypothesen omtrent het verwachte inbraakrisico naar buurt, die we zullen toetsen in de gemeente Haarlem. Elke hypothese wordt in een aparte paragraaf behandeld, waarin de hypothese wordt omschreven en geoperationaliseerd. Aan de operationalisatie van de verschillende begrippen wordt veel aandacht besteed daar er nogal wat problemen met definiëren en de beschikbaarheid van gegevens zijn gerezen. In veel gevallen zijn we niet verder gekomen dan 'enigszins aanvaardbare' operationalisaties, waar we het dan maar mee moeten doen.

Op grond van elke hypothese wordt een spreidingspatroon vastgesteld. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een paragraaf waarin de verschillende spreidingspatronen worden 'opgeteld' naar een uiteindelijke verwachting rond het spreidingspatroon voor Haarlem.

3.1 Het inventariseren

Dit kwantitatieve onderzoeksdeel bestaat uit:

1. een beschrijving geven van de inbraken zoals die zich in '86 voordeden, en
2. de spreiding van de inbraken op een kaart aangeven, waarbij per buurt de hoogte van de inbraakdichtheid wordt berekend.

We zullen eerst enkele begrippen nader definiëren:

Inbraken:

Onder inbraken worden verstaan de bij de politie aangegeven inbraken, inbraakpogingen en insluipingen in woningen gedurende het jaar '86*.

*=Uit een onderzoek van het B.O.S. ('87) onder slachtoffers blijkt dat de aangiftebereidheid voor inbraken in Haarlem laag is vergeleken met Nederland: resp. 68% en 85%. Redenen hiervan zijn onduidelijk. Voor dit onderzoek echter betekent dit dat 32% van de inbraken er buiten vallen. Dit kan de resultaten beïnvloeden indien het aantal niet-aangiften per buurt zou verschillen. We gaan er vooralsnog van uit dat dit niet het geval is.

Inbraakdichtheid:

Onder inbraakdichtheid wordt verstaan het aantal inbraken ten opzichte van de woningvoorraad per jaar.

Hoge/lage inbraakdichtheid:

De inbraakdichtheid (van een buurt of straat) is hoog/laag indien dit hoger/lager is dan de inbraakdichtheid voor de gemeente Haarlem gemiddeld.

Inbraakrisico:

Onder inbraakrisico wordt de kans op een bepaalde inbraakdichtheid verstaan.

Buurt:

Voor dit onderzoek hanteren we de buurtindeling zoals die wordt gebruikt door o.a. het Bureau voor Onderzoek en Statistiek (B.O.S.) van de gemeente Haarlem, behalve voor buurt 35: deze buurt is beperkt tot dat gedeelte van de buurt waar woningen zijn, het industrieterrein is buiten het onderzoek gelaten.

De gegevens over de inbraken worden gehaald uit de processen verbaal. Er wordt een data bestand gemaakt waarin per inbraak ongeveer 25 kenmerken (zie bijlage I) worden ingevoerd. De vragenlijst is zo uitgebreid mogelijk gemaakt in verband met het langlopende modus operandi onderzoek. De invoer betreft gegevens omtrent het adres, de datum, het tijdstip, het woningtype, de benaderde zijde, de ontvreemde goederen etc.

Vervolgens wordt er een uitdraai gemaakt van de adressen van de ingebroken panden. Deze panden worden aangegeven op een kaart. Dan gaan we het aantal inbraken per buurt tellen en deze relateren aan de woningvoorraad van de betreffende buurt*. De inbraakdichtheid per buurt zal op een kleine kaart grafisch worden weergegeven. Deze spreiding zal voor de rest van de case studie het onderzoeksobject vormen.

*=Gegevens verstrekt door het B.O.S.

3.2 Hypothesen en operationalisatie

De algemene veronderstelling luidt dat we verwachten dat de inbraakdichtheid per buurt zal verschillen. We verwachten buurten met een hoge en buurten met een lage inbraakdichtheid.

We stellen hier vier te onderzoeken hypothesen op die we van invloed achten op dit verschil in spreiding. We verwachten een relatie tussen:

1. de inbraakdichtheid en de aanwezigheid van voorzieningen
2. de inbraakdichtheid en de fysieke toegankelijkheid van een buurt
3. de inbraakdichtheid en de sociaal economische status van een buurt
4. de inbraakdichtheid en doorgaande wegen

Voordat we de hypothesen zullen behandelen, eerst nog een opmerking over het begrip sociale controle. In het voorgaande hoofdstuk werd bij de verschillende verklaringen er van uit gegaan dat de sociale controle afhankelijk van de aanwezigheid van niet-bewoners, hoog of laag kon zijn, en dat een hoge sociale controle de pakkans zou vergroten en een lage sociale controle de pakkans zou verkleinen.

Toch hebben we dit begrip niet geoperationaliseerd. Eigenlijk zouden we per buurt de mate van de sociale controle moeten vaststellen, met bijvoorbeeld de volgende indicatoren:

- Het verloop van de bevolking zou een indicator kunnen zijn, maar voor Haarlem zijn geen gegevens beschikbaar over de gemiddelde woonduur per buurt.
- Een andere indicator zou verkregen kunnen worden door het de bewoners zelf te vragen in welke mate zij zich bij hun buurt betrokken voelen. Hier was geen tijd voor in de stage periode.
- Een zeer recente indicator is de verhouding tussen het aantal meldingen dat bij de politie binnen komt en het aantal werkelijke aangiften. Ook hier was geen tijd meer voor beschikbaar.

In het veldonderzoek komt het begrip sociale controle opnieuw aan de orde. Dan zal het met behulp van een eenvoudige methode geoperationaliseerd worden. Voorlopig nemen we aan dat de aanwezigheid van niet-bewoners van invloed is op de invloed dichtheid, niet zozeer met als verklaring dat de sociale controle lager zou zijn, maar omdat er onder publiek ook potentiële daders aanwezig kunnen zijn en dat zij bekend zijn met de situatie ter plekke.

We gaan nu over op de hypothesen. Voor de beargumentering verwijs ik naar het vorige hoofdstuk.

3.2.1 Inbraakdichtheid en bovenbuurtse voorzieningen

We verwachten een relatie tussen de aanwezigheid van bovenbuurtse voorzieningen en de inbraakdichtheid.

Veronderstelling:

Indien er in een buurt bovenbuurtse, publiekstrekkende voorzieningen zijn gesitueerd verwachten we in die buurt een hoge inbraakdichtheid.

Operationalisatie:

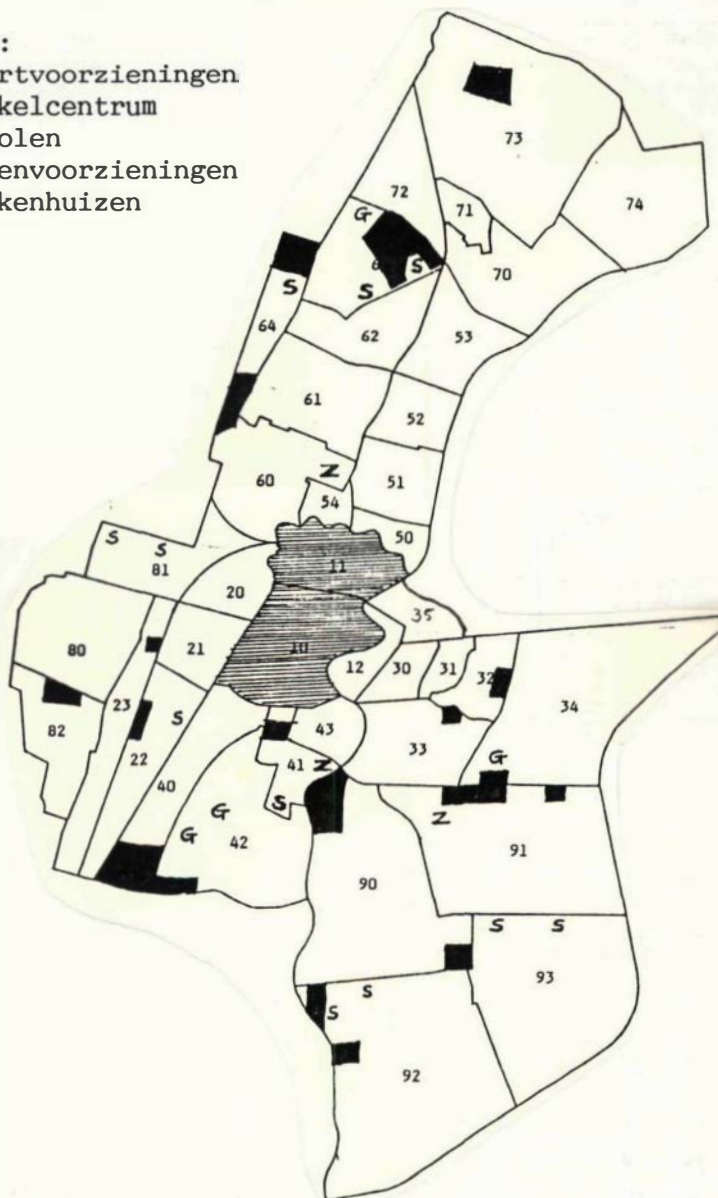
Onder 'bovenbuurtse voorzieningen' worden verstaan:

1. bovenbuurtse winkelcentra,
2. sportvoorzieningen,
3. scholen (uitgezonderd lagere scholen)
4. grootschalige groenvoorzieningen, en
5. ziekenhuizen.

Figuur 3.1: De spreiding van bovenbuurtse voorzieningen

Legenda:

- =sportvoorzieningen
- =winkelcentrum
- S** =scholen
- G** =groenvoorzieningen
- Z** =ziekenhuizen

De gegevens over de situering van deze voorzieningen zijn gehaald uit een recente stadsplattegrond van Haarlem (Falkplan/ Suurland, 20 ste druk), en zijn weergegeven in figuur 3.1.

Zoals te zien is zijn de voorzieningen zeer gelijkmatig verdeeld over de stad, in ongeveer de helft van de buurten is een voorziening gesitueerd. We zullen in het volgende hoofdstuk bekijken of er inderdaad een relatie is tussen deze spreiding en de inbraak dichtheid.

3.2.2 Inbraakdichtheid en de toegankelijkheid op macro niveau

In het vorige hoofdstuk werd een relatie verondersteld tussen de fysieke toegankelijkheid van een buurt en de inbraakdichtheid. We brengen eerst twee nuanceringen aan voordat we de hypothese formuleren.

Ten eerste zal het effect van de begrenzing niet opgaan indien er in de betreffende buurt veel daders wonen. We hebben echter geen gegevens hierover.

Ten tweede zal het effect ook te niet worden gedaan als er in zo'n begrensde buurt bovenbuurtse voorzieningen zijn gesitueerd. In het laatste geval zouden we juist een concentratie van inbraken verwachten op de route van de voorzieningen naar de buurt ontsluiting. Deze 'route'-veronderstelling zullen we in Haarlem niet toetsen. We beperken ons tot de volgende onderzoeksvraag:

Veronderstelling:

In buurten met een sterke fysieke begrenzing verwachten we een lage inbraakdichtheid, met uitzondering van die buurten waar voorzieningen zijn gesitueerd.

Operationalisatie:

Onder fysieke barrières verstaan we waterwegen, spoorlijnen en snelwegen.

Een buurt wordt sterker begrensd naarmate:

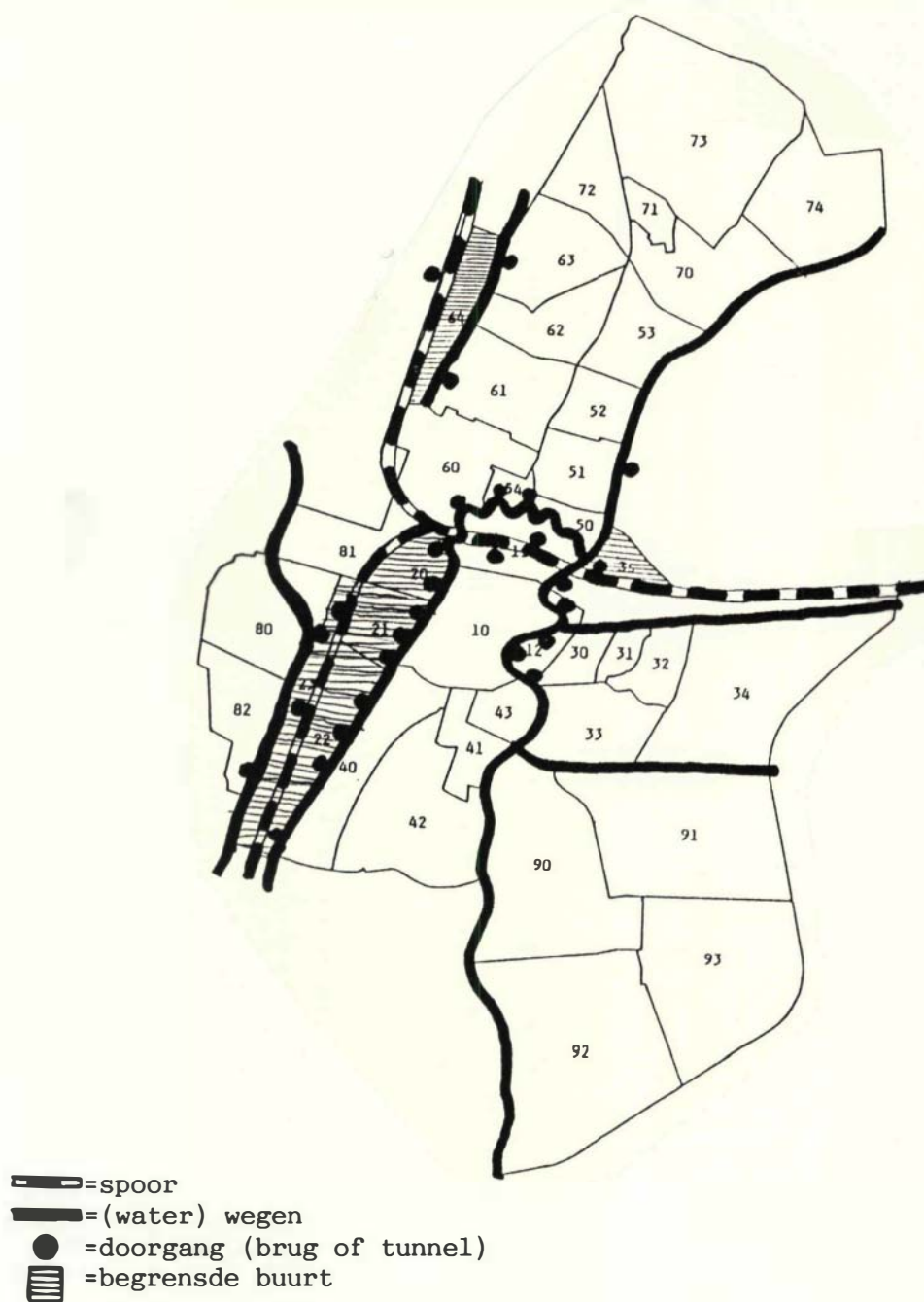
- meer zijden bestaan uit bovengenoemde grenzen, en
- er minder onderbrekingen als tunnels, bruggen en dergelijke in die grenzen aanwezig zijn.

In figuur 3.2 zijn de grenzen weergegeven. De buurten die begrensd zijn, zijn ook aangegeven. We moeten bedenken dat in de operationalisatie een graduele schaal is opgesteld. Bij het bepalen welke buurt nu wel en welke buurt niet begrensd is, is gekeken naar de sterkst begrensde buurten.

Zoals te zien is zijn dat de buurten 35 en 64: beide buurten zijn aan de langste zijden begrensd met spoor en water, én er zijn weinig onderbrekingen. Uit de vorige figuur bleek echter dat buurt 64 bovenbuurtse voorzieningen heeft.

Behalve deze twee buurten zijn ook de buurten 20, 21, 22 en 23 begrensd. Van deze hebben de buurten 22 en 23 bovenbuurtse voorzieningen.

Er zijn dus drie buurten waarin de hypothese getoetst kan worden, te weten 35, 20 en 21, en er zijn drie buurten die weliswaar begrensd zijn, maar ook bovenbuurtse voorzieningen hebben. Dit zijn de buurten 22, 23 en 64. Voor deze buurten wordt geen laag risico verwacht: hier wordt verondersteld dat de aanwezigheid van bovenbuurtse voorzieningen van grotere invloed is op de inbraakdichtheid dan de begrenzing van de buurt.

Figuur 3.2: Begrensde buurten

3.2.3 Inbraakdichtheid en de sociaal-economische status

We veronderstellen dat de sociaal economische status van een buurt van invloed is op de inbraakdichtheid.

Veronderstelling:

In buurten met een hoge sociaal economische status en in buurten met een lage sociaal economische status verwachten we een inbraakdichtheid die hoger is dan de dichtheid voor Haarlem in z'n geheel.

Operationalisatie:

Eerst zouden we moeten constateren of de door De Savornin Lohman als 'aantrekkelijk' gekwalificeerde goederen ook inderdaad in trek zijn bij inbrekers.

Onder aantrekkelijke goederen verstaan we hifi, t.v.'s en videorecorders, geld, cheques en fotoapparatuur.

In het bestand waarin de inbraken van '86 worden opgeslagen, zitten gegevens over de ontvreemde goederen. We zullen het percentage berekenen van de 'aantrekkelijke goederen' ten opzichte van de andere goederen.

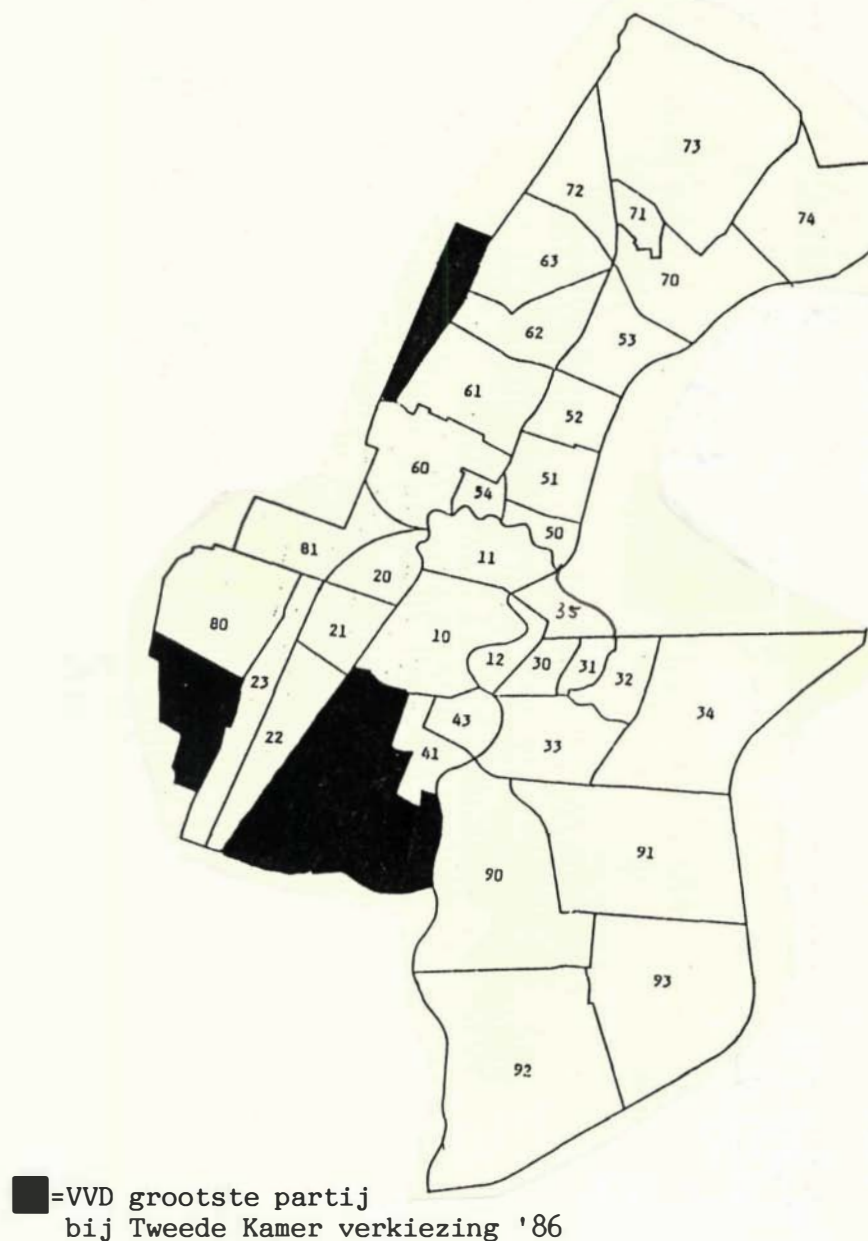
Daarnaast moet het begrip sociaal-economische status worden geoperationaliseerd.

We stuiten hierbij op enige problemen in verband met de beschikbare gegevens. Juist zou zijn de sociaal-economische status te koppelen aan het gemiddelde inkomen van de buurt; het B.O.S. heeft echter geen inkomensverdeling uitgesplitst naar buurt.

Een andere operationalisatie, die o.a. gehanteerd wordt door het Sociaal Geografisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam, is de welstand van een buurt te meten aan het stemgedrag. Het percentage VVD-stemmers voor een hoge status, het aantal CPN, PSP en CP-stemmers voor een lage welstand. Behalve dat de laatste veronderstelling discutabel is, ontbreken voor Haarlem ook de gegevens over de verdeling van het stemgedrag voor de kleinere partijen. Met andere woorden, we kunnen in dit onderzoek alleen buurten met een hoge welstand operationaliseren, en buurten met een lage welstand niet.

We kunnen dan ook onze hypothese slechts gedeeltelijk toetsen. De veronderstelling wordt ingeperkt: in buurten met een hoge sociaal-economische status verwachten we een hoge inbraakdichtheid.

In figuur 3.3 zijn die buurten aangegeven waar bij de Tweede Kamerverkiezingen in '86 de VVD de grootste partij was. In de 'zwarte' buurten verwachten we een hoge inbraakdichtheid.

Figuur 3.3: Buurten met een hoge sociaal-economische status

3.2.4 Inbraakdichtheid en doorgaande wegen

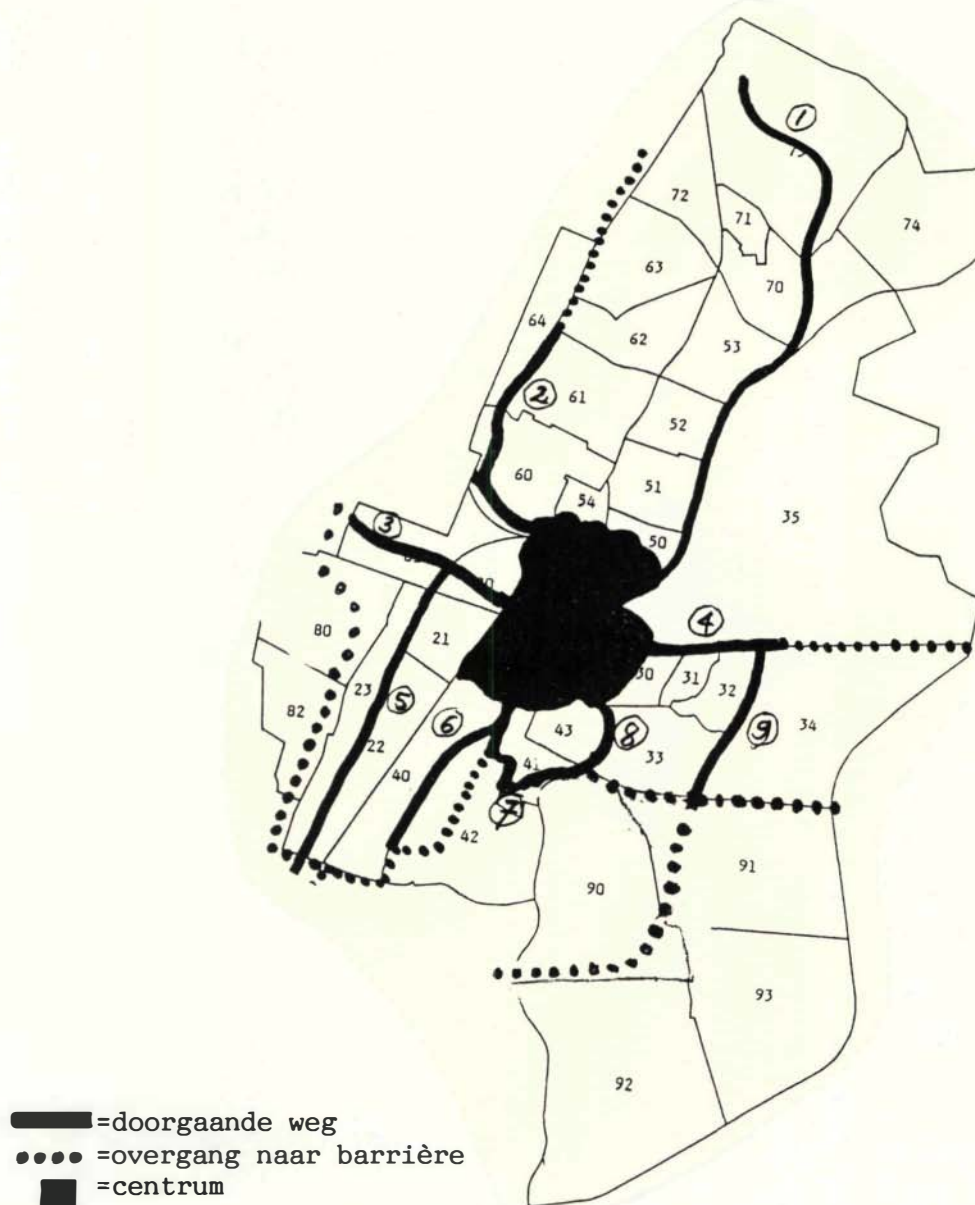
Deze veronderstelling heeft een ander karakter dan de drie voorgaande hypothesen. Bij deze wordt geen uitspraak gedaan over het inbraakrisico voor een buurt, maar voor een straat. We verwachten dat de drukte van een straat van invloed zal zijn op de inbraakdichtheid.

Veronderstelling:

Woonbebouwing liggend aan een doorgaande weg heeft een hoge inbraakdichtheid.

Operationalisatie:

Onder doorgaande wegen verstaan we die wegen die door de afdeling verkeer van de Dienst Openbare Werken van Haarlem als in- en uitvalswegen worden gedefinieerd.

Figuur 3.4: Doorgaande wegen in Haarlem

We willen het centrum van Haarlem buiten deze onderzoeksvraag laten: de beargumentering van 'meer publiek' op doorgaande wegen gaat in het centrum natuurlijk wel op, maar we gaan er van uit dat dit in het gehele centrum opgaat en niet in het bijzonder voor de doorgaande wegen. Kortom we verwachten dat de aanwezigheid van een bovenbuurts winkelcentrum van grotere invloed is op de inbraakdichtheid dan de invloed van doorgaande wegen (het is overal druk).

Verder vallen nog twee typen wegen af:

- snelwegen, waar zij geen op- en afritten hebben (meer barrière dan ontsluiting), en
- doorgaande wegen zonder woonbebouwing.

De overblijvende wegen zijn in figuur 3.4 te zien. Het betreffen:

1. Vondelweg/ Spaarndamseweg
2. Delftlaan/ Verspronckweg
3. Zijlweg
4. A'damsevaart
5. Leidsevaart
6. Wagenweg
7. Kleine Houtweg/ Buitenrustlaan
8. Schalkwijkerstraat
9. Prins Bernhardlaan

Nog een opmerking over de Delftlaan. In figuur 3.1 werd buurt 64 als begrensd gedefinieerd, nu zien we er een doorgaande weg langs.

De situatie ter plekke is, van oost naar west: groenstrook, water, snelweg, parallelweg. Buurt 64 is dus begrensd in tegenstelling tot wat uit figuur 3.4 zou kunnen blijken.

In verband met de verklaring (meer publiek) zouden we per weg de verkeersstromen (aantal gebruikers) moeten vermelden, en kijken of de veronderstelling hoe meer mensen hoe meer inbraken, opgaat. De Dienst Openbare Werken had voor ons echter geen verkeersdiagram voor in- en uitvalswegen.

3.3 Verwachte spreiding naar buurt

We hebben ons in dit hoofdstuk beperkt tot enkele factoren die we van invloed achten op de spreiding van inbraken naar buurt, ofwel veronderstellingen op macro niveau: alle verwachtingen die uit de verschillende veronderstellingen rolden zijn 'opgeteld' tot een uiteindelijke verwachting:

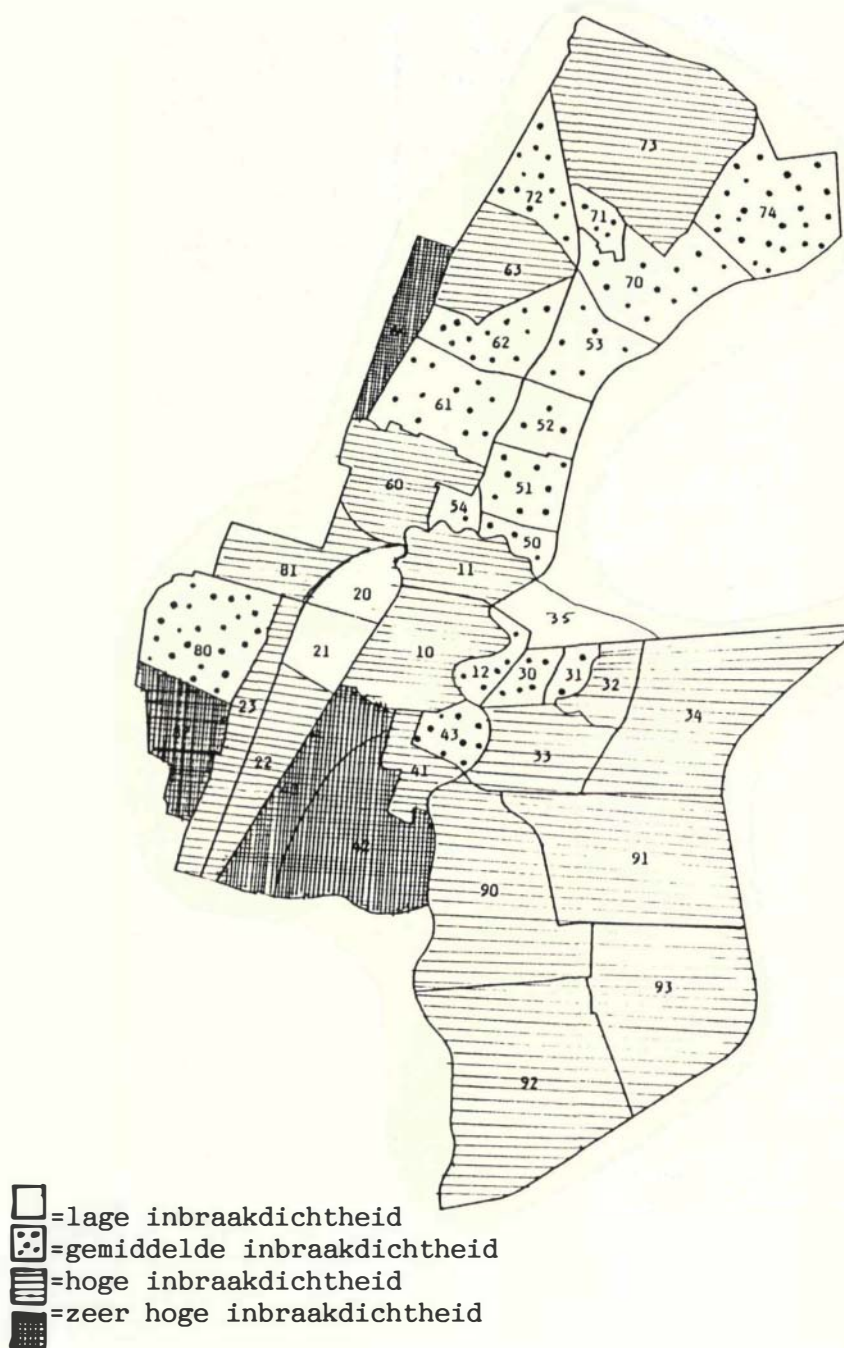
- voor buurten waar we geen verwachting over hebben uitgesproken wordt een gemiddelde inbraakdichtheid verwacht
- voor buurten waar we één uitspraak voor hebben gedaan, wordt deze uitspraak overgenomen
- voor die buurten waar we bij meerdere hypothesen tot een uitspraken kwamen hebben we ze opgeteld: twee maal hoog is zeer hoog geworden
- er zijn slechts drie buurten (22, 23 en 64) waarvoor de verschillende hypothesen in tegenstrijdige richting wijzen. Er is echter voor die gevallen al aangegeven welke hypothese van grotere invloed wordt verondersteld.

In figuur 3.5 is de uiteindelijke verwachting weergegeven. Zoals te zien zijn er nog al wat buurten waar een hoge inbraakdichtheid wordt verwacht.

Bij deze uiteindelijke veronderstelling zijn we er van uit gegaan dat elke factor een even grote invloed heeft op de inbraakdichtheid. We kunnen ons echter voorstellen dat dit niet met de realiteit overeenkomt. Er is al een enkele maal een waarde volgorde in de hypothesen aangegeven: zo hebben we bijvoorbeeld verondersteld dat voorzieningen belangrijker zijn dan ontsluitingen. In Haarlem is met deze veronderstelling het probleem van tegengestelde verwachtingen afgedaan.

Behalve factoren op macro niveau hebben we in hoofdstuk 2 ook nog enige veronderstellingen gedaan omtrent factoren die van invloed zouden zijn op meso (blok) niveau, maar deze zijn niet geoperationaliseerd. Dat wil niet zeggen dat we ze buiten beschouwing laten. In het veldonderzoek, waarmee dit stage verslag wordt besloten, zullen we aandacht besteden aan de factoren toegankelijkheid en zichtbaarheid op blokniveau.

In hoofdstuk 5 wordt dit (beschrijvende) veldonderzoek gepresenteerd. Nu zullen we overgaan op de spreiding van de inbraken en de analyse van die spreiding naar buurt.

Figuur 3.5: Verwachte inbraakdichtheid naar buurt

4 DE RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de case-studie beschreven. We volgen hierbij dezelfde lijn als in hoofdstuk 3 is opgesteld.

Eerst volgt enige informatie over de inbraken voor de hele gemeente Haarlem. Vervolgens zullen we de spreiding naar buurt beschrijven en analyseren. Het hoofdstuk wordt afgesloten met enkelen voorwaardelijke conclusies.

4.1 Rechte tellingen Haarlem

In '86 zijn er ruim 1.000 inbraken of pogingen daartoe bij de politie gemeld. Er zijn 1.040 processen verbaal uit '86, waarvan er ruim honderd afvielen om verschillende redenen: in 80 gevallen was er sprake van twee processen verbaal per inbraak*, en de rest betrof inbraken in bedrijfsruimten.

De analyse heeft betrekking op de overgebleven 915 inbraken. De gemiddelde inbraakdichtheid voor Haarlem kwam hiermee in '86 op 1,6**. Als we dit vergelijken met andere steden in Nederland komt Haarlem vrij laag uit***.

We zullen van deze inbraken enige gegevens op een rij zetten (in bijlage II zijn enkele cijfers opgenomen).

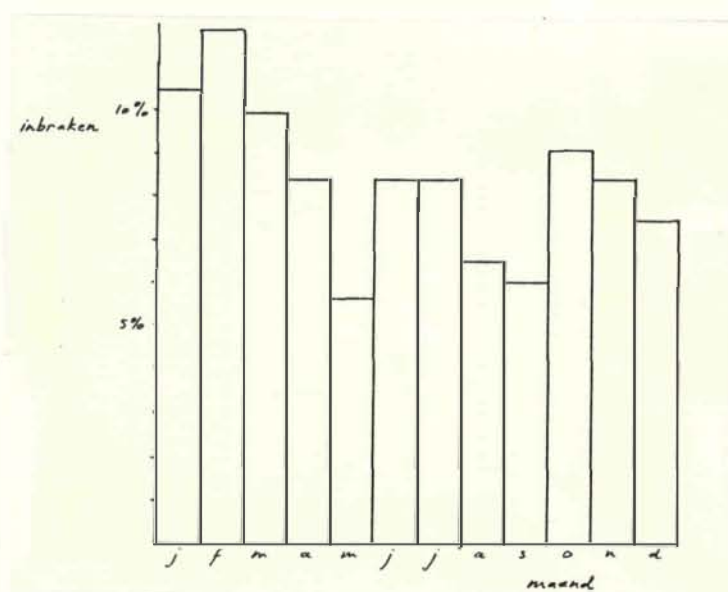
De inbraken hebben we onderverdeeld in inbraken waarbij men door middel van breken is binnen gekomen, insluipingen, insluipingen met behulp van flipper of valse sleutel en inbraakpogingen. Het bleek dat ruim een kwart (27,7%) van de aangemelde inbraken een eenvoudige insluiping, of insluiping met behulp van valse sleutel betrof. Veel inbraken hadden misschien voorkomen kunnen worden met eenvoudige hulpmiddelen als het afsluiten van deuren en ramen of het aanbrengen van betere sloten. Dat niet alle inbraken op deze manier te voorkomen zijn blijkt uit het feit dat 61% wél een echte inbraak betrof.

*=Dit is mogelijk daar niet gewerkt is met de originele processen verbaal maar met de computeruitdraai van het bestand van de Gemeente Politie Haarlem.

**=De woningvoorraad in Haarlem bedraagt 60.400 woningen.

***=Gemiddelde voor Nederlandse steden is 2,0 (Bron: 'Vlucht 714', BCP '87)

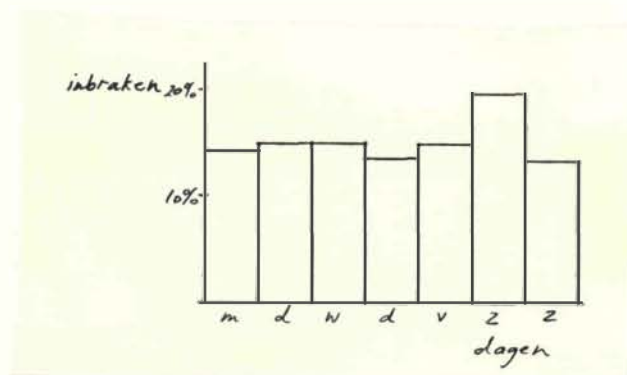
Uit datum en tijdstip van de inbraken kunnen we een verdeling maken over jaar, week en dagdeel.

Figuur 4.1: verdeling over het jaar

Bij de verdeling over het jaar (zie fig. 4.1) zien we dat januari en februari 'toppers' zijn geweest. Daarna is een lichte daling van het aantal inbraken waar te nemen. In juni en oktober neemt het aantal inbraken in vergelijking tot de vorige maanden toe.

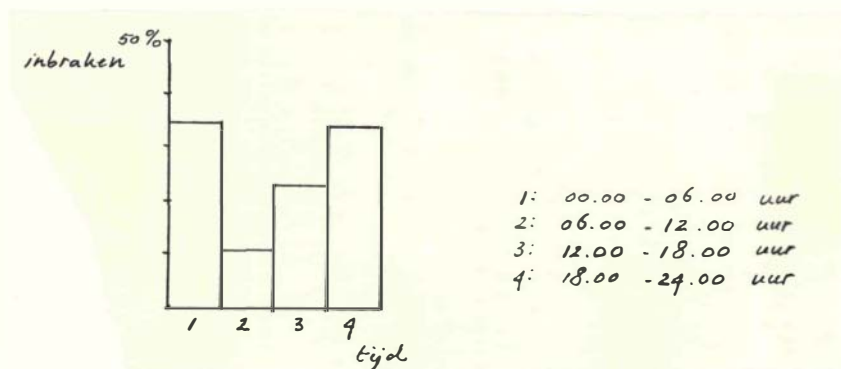
De verdeling over de week naar dagen levert het volgende beeld op:

Figuur 4.2: verdeling over de week

De verschillen tussen de dagen in de week zijn klein. Alleen de zaterdag springt er uit met bijna 20%.

Uit de verdeling naar dagdeel (zie fig. 4.3) blijkt dat de avonduren en de nacht favoriet zijn bij de inbrekers: 66% van de inbraken vindt dan plaats, of anders gezegd wordt er 's nachts twee maal zoveel ingebroken als overdag.

Figuur 4.3: verdeling over de dag

De processen verbaal vermelde in de meeste gevallen in welk type woning er was ingebroken .

In driekwart van de inbraken betrof het een eengezinswoning, en in 24% van de inbraken was een flat of bovenwoning uitgekozen. Indien we deze percentages vergelijken met de verdeling van de woningvoorraad naar één- en meergezinshuizen (respectievelijk 65% en 35%) komen we uit op een inbraakrisico voor ééngezinswoningen van 1,96 en voor meergezinswoningen vinden we een inbraakrisico van 1,1.

Hiermee in verband staat de verdeling naar binnengedrongen verdieping: 96% van de inbrekers was binnen gekomen via de begane grond.

Bij de helft van de processen verbaal werd vermeld aan welke zijde de inbraak had plaatsgevonden. Het blijkt dat de achterzijde van de woningen hoog scoort met 71%. We zullen in het veldonderzoek ingaan op de stelling of de voorkeur voor de achterkant te maken heeft met een slechte zichtbaarheid: het is waarschijnlijk dat de toegang op meso niveau van belang is bij het zoekgedrag van de daders, maar ook hier komen we op terug.

Het gereedschap dat gebruikt werd is bij de helft van de gevallen bekend. Licht gereedschap blijkt in veel gevallen voldoende om binnen te komen: sleutels en schroevendraaiers zijn favoriet.

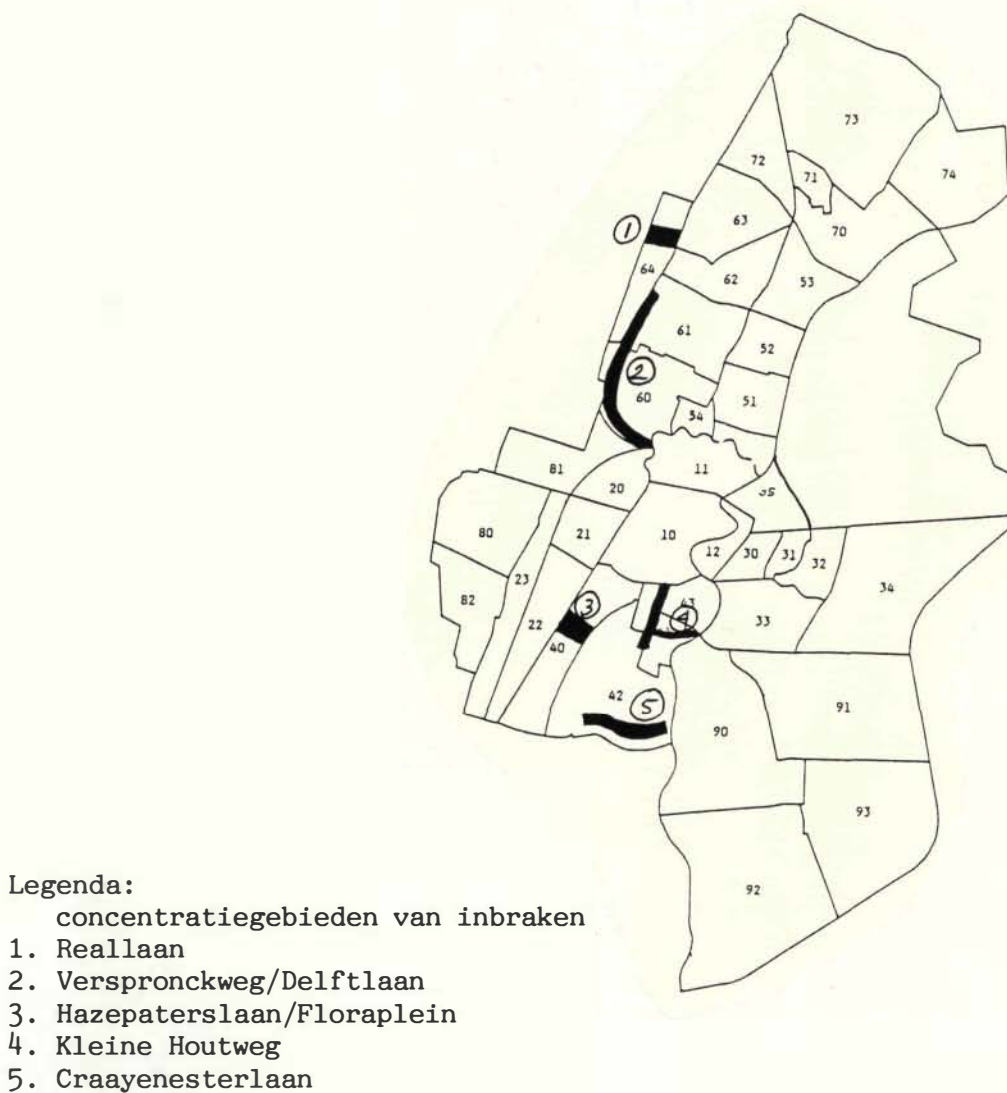
Tot slot van deze paragraaf nog een opmerking over de aanwezigheid van de bewoners tijdens de inbraak. In 2.1.3 werd verondersteld dat een inbreker een confrontatie met de bewoners wil voorkomen. Toch blijkt dat 60 keer (6%) de bewoners wel aanwezig waren. Hieronder vallen ook de slachtoffers die door een vals voorwendsel werden misleid.

Tot zover de algemene opmerkingen over de inbraken.

4.2 Beschrijving van de spreiding van inbraken

Op een kaart van de Dienst Openbare Werken (schaal 1:5.000) zijn alle ingebroken panden aangegeven (zie bijgevoegde kaarten). Als we de kaart globaal bekijken zien we een vrij regelmatige verdeling van de inbraken over de stad. Wèl zien we enkele concentratie punten: Reallaan, Verspronckweg en Delftlaan, Floraplein en Hazepaterslaan, Craayenesterlaan en Kleine Houtweg (zie fig 4.4).

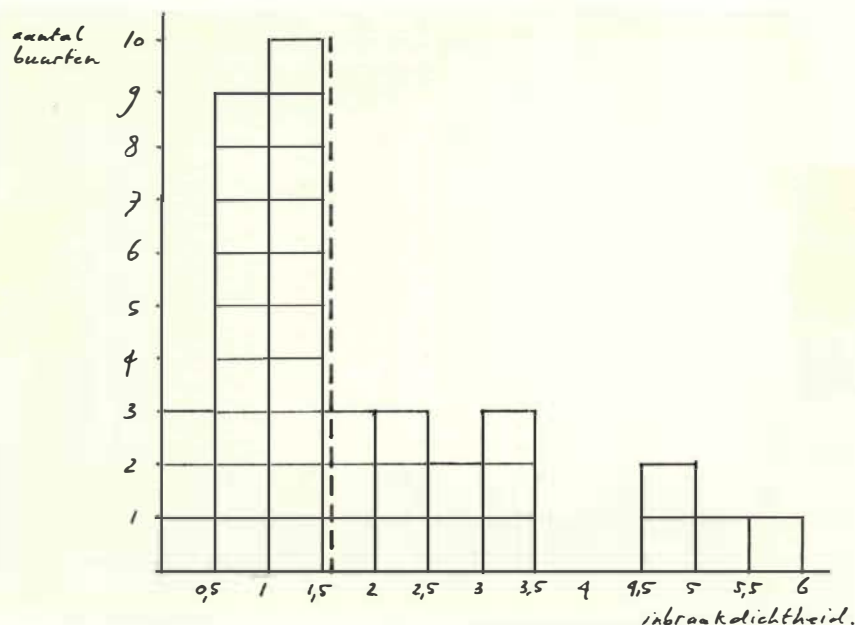
Van deze straten hebben we een uitdraai gemaakt voor de datum en het tijdstip waarop was ingebroken. Voor de Reallaan blijkt dat de meeste inbraken op dezelfde dag en tijd werden gepleegd, voor de andere concentratie punten vonden we een grote variatie. We kunnen voorzichtig concluderen dat deze laatste straten hardnekkiger concentraties vormen dan de concentratie in de Reallaan.

Figuur 4.4: Concentraties van inbraken

Vervolgens hebben we het aantal inbraken per buurt geteld en gerelateerd aan de woningvoorraad van de betreffende buurt. Nu was er wel een opvallende spreiding: de inbraakdichtheid blijkt in '86 te variëren van 0,23 tot 5,98. Sommige Haarlemse buurten hebben dus een 26 maal zo hoge dichtheid dan andere. In bijlage III worden de dichtheden per buurt vermeld.

Figuur 4.5 geeft de spreiding van de dichtheden rond het gemiddelde aan.

Figuur 4.5: Variantie t.o.v. de gemiddelde inbraakdichtheid

Het blijkt dat 22 van de 38 buurten (58%) onder het Haarlems gemiddelde liggen, en 15 buurten hoger scoren.

Verder blijkt dat vier buurten het gemiddelde omhoog trekken. Dit zijn de buurten Kleine Houtweg (41), Den hout (42), Overdelft (64) en Oosterduin (82).

De dichtheden hebben we op grond van het gemiddelde gekwalificeerd conform de landelijke classificering :

$i < 1,0$ is laag

$1,0 < i < 2,0$ is gemiddeld

$2,0 < i < 3,0$ is hoog

$i > 3,0$ is zeer hoog

Op het kaartje in figuur 4.6 zijn de dichtheden per buurt te zien.

Overeenkomsten zijn er ook: zo hebben de buurten waarvoor een zeer hoge dichtheid werd verwacht in werkelijkheid ook een zeer hoge dichtheid.

Als we de buurten tellen die wél en de buurten die niet kloppen met de verwachting, blijkt dat voor 13 buurten de uitspraak juist was (zie tabel 4.1). Voor de buurten waarvoor de uitspraak niet overeenkwam met de gevonden dichtheid is de afwijking ten opzichte van die uitspraak berekend: er blijkt dat een meerderheid van de foute schattingen slechts één schaal* verwijderd is van de werkelijke dichtheid. De plusjes en minnetjes in de tabel geven aan of de schatting te hoog (+) of te laag (-) was. Hieruit blijkt dat van de buurten waar een verkeerde verwachting voor was opgesteld deze verwachting in zeven gevallen te laag was en in zeventien gevallen te hoog. Het zou interessant zijn om extra aandacht te besteden aan factoren die het inbraakrisico positief beïnvloeden, dat wil zeggen laag houden.

	Juiste verwachting	Verwachting één schaal fout	Verwachting twee schalen fout
Buurten	10,11,12 21,23,34 40,42,61 62,64,72 82	20-,30+,31+ 32+,35-,41- 51-,52+,53+ 60-,63+,70+ 71+,74+,80- 90+,91+,92+ 93+	22++,43-- 50--,73++ 81++
Totaal	13	21	5

Tabel 4.1

We zullen nu de vier hypothesen nalopen en kijken in welke mate de factoren apart wel of niet overéén komen met de gevonden spreiding.

*=Zie voor de schalen de legenda in figuur 4.6

4.3 Analyse van de spreiding naar buurt

4.3.1 Inbraakdichtheid en voorzieningen

We zijn geïnteresseerd in de verhouding tussen het aantal buurten met wel/geen voorzieningen en hoge/lage dichtheid.

	wel voorzieningen	geen voorzieningen
hoge dicht- heid	9	3
lage dicht- heid	11	15

Tabel 4.2

Uit de matrix lezen we af dat van de buurten met voorzieningen er meer zijn met een lage dichtheid (11 buurten) dan met een hoge dichtheid (9 buurten).

We hebben ook de buurten zonder voorzieningen geteld: misschien is het wel zo dat afwezigheid van voorzieningen een positief effect heeft op de dichtheid. Maar ook deze stelling wordt door de gevonden resultaten tegengesproken: de meerderheid van buurten zonder voorzieningen heeft weliswaar een lage dichtheid maar er zijn ook buurten die ondanks de afwezigheid van voorzieningen een hoge dichtheid kennen.

De veronderstelling zoals wij die op pag. 20 hebben geformuleerd kan niet worden onderschreven: in Haarlem lijkt de aanwezigheid van voorzieningen niet van doorslaggevend belang voor de hoogte van de inbraakdichtheid.

Het lijkt echter toch te vroeg om op grond van deze resultaten de voorzieningen geheel uit het oog te verliezen bij inbraakpreventie. Er moeten een aantal opmerkingen worden gemaakt. Zoals uit fig. 3.1 blijkt zijn de voorzieningen in Haarlem zeer gelijkmatig gespreid over de stad. Als de voorzieningen geconcentreerder zijn is er misschien wel een positieve correlatie.

Bovendien was de operationalisatie van het begrip 'bovenbuurtse voorzieningen' misschien te globaal, en zou er onderscheid gemaakt moeten worden naar bijvoorbeeld het aantal bezoekers, de gemiddelde leeftijd van de bezoekers of het tijdstip waarop de voorzieningen zijn publiek trekt. Of misschien hadden we het aantal voorzieningen per buurt moeten tellen en het aantal soorten voorzieningen.

Een nuancering in de verklaring en operationalisatie kan misschien een ander resultaat opleveren. We zullen het hier echter bij deze opmerkingen houden en het open laten voor nader onderzoek.

4.3.2 Inbraakdichtheid en toegankelijkheid

In fig. 3.2 werden de begrensde buurten aangegeven. Voor drie daarvan (35, 20 en 21) werd een lage inbraakdichtheid verwacht. In fig. 4.6 is te zien dat buurt 35 en 20 een gemiddelde dichtheid hebben en buurt 21 een lage inbraakdichtheid. Voor een genuanceerder beeld moet bijlage III worden geraadpleegd. Het blijkt dat ook de buurten met een gemiddelde inbraakdichtheid onder het Haarlemse gemiddelde blijven. Voor de buurten 64, 22 en 23 werd geen lage dichtheid verondersteld. In fig. 4.6 zien we dat buurt 64 en 23 inderdaad hoger scoren dan gemiddeld, maar buurt 22 scoort wél laag. De reden waarom voor deze buurten niet een lage dichtheid werd verwacht was de aanwezigheid van voorzieningen. Zoals uit de vorige paragraaf blijkt, is het verband tussen inbraakdichtheid en voorzieningen in de buurt niet onderbouwd met onderzoeksresultaten. Er kan daarom ook niet geconcludeerd worden dat de factor voorzieningen van grotere invloed is op de dichtheid dan de factor buurttoegankelijkheid.

4.3.3 Inbraakdichtheid en sociaal-economische status

We begonnen de operationalisatie in paragraaf 3.2.3 met een definiering van 'aantrekkelijke goederen'. Dit was gebeurd met de bedoeling te bewijzen dat er ook in buurten met een lage sociaal-economische status wat te halen valt. Hoewel we aan het eind van de paragraaf ons hebben beperkt tot een uitspraak over buurten met een hoge welstand zullen we toch enkele gegevens melden omtrent de soort ontvreemde goederen.

Meest voorkomende goederen betroffen stereo installaties, geld, cheques, indentiteits papieren en videorecorders. Daarna kwamen sieraden, kleding, kluizen en gereedschap. Een enkele maal werden er antiek, wapens en medicijnen meegenomen.

Uit de verdeling naar aantrekkelijke goederen kan worden opgemerkt dat deze heus niet alleen te vinden zijn in buurten met een lage- of juist een hoge welstand, maar in elk willekeurig huis. In de verklaring van Davidson kan de verdeling naar aantrekkelijke goederen misschien beter geschapt, en de nadruk verlegd worden naar het 'image' van de rijkere buurten, en voor de buurten met een lage welstand moeten we misschien toch kijken naar de aanwezigheid van daders of de bouwkundige staat van de woningen.

Terug naar de veronderstelling dat buurten met een hoge status ook een hoge inbraakdichtheid zouden kennen. Als we de kaartjes weer vergelijken (fig. 3.5 en 4.6) zien we een opvallende overeenkomst: alle buurten met een hoge welstand hebben een zeer hoog inbraakrisico. Het is echter niet zo dat alle buurten met een hoge dichtheid ook een hoge sociaal-economische status hebben (41, 43 en 50).

Op de veronderstelling die in par. 3.3 werd gedaan ('zeer hoog' bij combinatie van factoren) moeten we ook nog terug komen. In Haarlem zijn geen buurten met wél een hoge welstand maar géén voorzieningen. We kunnen dus de invloed van de factor 'status' niet apart toetsen, alleen een combinatie van de factoren 'status' en 'voorzieningen'.

We kunnen de volgende conclusies trekken:

- het lijkt dat een hoge sociaal-economische status de inbraakdichtheid negatief beïnvloed, maar
- de hoge sociaal-economische status alléén blijkt niet van doorslaggevend belang te zijn in de verklaring van een hoge inbraakdichtheid,
- het lijkt erop dat een combinatie van de factoren 'status' en 'aanwezigheid van voorzieningen' de inbraakdichtheid negatief beïnvloed.

Er spelen met andere woorden meerdere factoren een rol. In ieder geval zou het interessant zijn de buurten waar we een hoge inbraakdichtheid hebben gevonden dat niet verklaard kan worden met een hoge welstand, te betrekken in het veldonderzoek.

4.3.4 Inbraakdichtheid en doorgaande wegen

Voor de toetsing van deze hypothese moeten we de inbraakdichtheid van een aantal straten berekenen:

	straat	woningen	inbraken	dichtheid
1	Vondelweg	603	5	0,8
2	Delftlaan	652	25	3,8
3	Zijlweg	325	7	2,2
4	A'damsevaart	141	3	2,1
5	Leidsevaart	159	2	1,3
6	Wagenweg	169	7	4,1
7	Kleine Houtweg	118	14	11,9
8	Schalkwijkerstraat	93	1	1,1
9	Prins Bernhardlaan	215	4	1,9

Tabel 4.3

Zes van de negen hebben een hogere dichtheid dan het gemiddelde voor Haarlem, uitschieters zijn de Wagenweg en de Kleine Houtweg. De Vondelweg, Schalkwijkerstraat en Leidsevaart scoren beneden het gemiddelde.

Er zou hier een conclusie getrokken kunnen worden dat de opgestelde hypothese enigszins onderschreven wordt met de uitkomst: van de wegen door ons als 'doorgaand' gekwalificeerd hebben twee keer zoveel een hogere dichtheid dan lagere dichtheid. De conclusie zou zijn dat het inderdaad lijkt of woonbebouwing aan doorgaande wegen een verhoogd inbraakrisico loopt.

Dit lijkt mij toch voorbarig. Als we bedenken dat de operationalisatie op zijn minst vrij zwak was (onder doorgaande wegen verstaan we wegen die door Dienst Openbare Werken als in- en uitvalswegen worden gedefinieerd) zeggen de onderzoeksresultaten weinig.

Hier daarom ook nog een paar opmerkingen over de operationalisatie. Deze zouden genuanceerd moeten worden.

We hebben bijvoorbeeld zogenaamde 'sluiproutes' niet in het onderzoek betrokken, en het aantal gebruikers per weg en het soort gebruikers per weg zouden betrokken moeten worden in onderzoek naar de relatie tussen inbraakrisico en doorgaande wegen.

4.4 Slotopmerkingen

Nu de hypothesen één voor één besproken zijn kan er geconcludeerd worden dat de onderscheiden ruimtelijke factoren waarschijnlijk van enige invloed zijn op de spreiding van de inbraken.

Het lijkt dat een fysieke begrenzing het inbraakrisico verlaagd, en, als tegenhanger daarvan, dat een doorgaand karakter van wegen het inbraakrisico verhoogd.

Aan de andere kant zijn er ook factoren onderzocht die niet of nauwelijks in verband staan met de spreiding van inbraken: de aanwezigheid van voorzieningen lijkt niet van invloed op de inbraakdichtheid.

Op zich is het natuurlijk van belang te weten welke factoren niet van invloed zijn op de spreiding van inbraken. Je weet waar je niet op hoeft te letten bij inbraakpreventie. Echter, als er werkelijk een preventief beleid moet worden opgesteld is inzicht in factoren die de spreiding wel beïnvloeden noodzakelijk.

Nu is het niet zo dat op grond van de resultaten van dit onderzoek er gezegd kan worden welke factoren wel en welke niet van invloed zijn: de uitkomsten wijzen alleen in een bepaalde richting.

Bovendien komt daar nog bij dat het leuk is te weten welke factoren de **spreiding** van inbraken beïnvloeden, maar dit zegt nog weinig over de invloed van deze factoren op een werkelijke **vermindering** van de inbraken. Het kan best zijn dat de factoren slechts invloed uitoefenen op het soort inbraak, of het soort gereedschap dat de inbreker gebruikt.

Voor dit moment blijft het bij deze opmerkingen. In hoofdstuk 6 wordt er verder op ingegaan.

Tot nu toe zijn alleen factoren op macro niveau aan de orde geweest. Nu gaan we over op het veldonderzoek in een aantal buurten waarbij de factoren op blok niveau aan de orde komen.

5 VELDONDERZOEK

Tot nu toe hebben we ons beperkt tot factoren op macro niveau. In het veldonderzoek willen we ingaan op enkele factoren op blok niveau die we van invloed achten op de inbraakdichtheid.

Dit deelonderzoek bestaat uit:

1. de operationalisatie van de macro factoren controleren, en
2. een beschrijving geven per buurt van de factoren toegankelijkheid en zichtbaarheid op meso niveau.

Daar we de verschillende begrippen voor het tweede deel niet van te voren zullen operationaliseren blijft het onderzoek bij een beschrijving van datgene wat ons opviel op het moment dat we in de buurt rondliepen: tijdens het veldwerk hebben we ons zoveel mogelijk verplaatst in 'de inbreker', en we vroegen ons af of we in de gaten werden gehouden, of we eenvoudig en zonder dat we gezien werden de achterzijde van de huizen konden bereiken, etc. Daar er geen voorbeeld onderzoek is, en er helaas weinig bekend is over dergelijk veldwerk, is het onderzoek in Haarlem uit de losse hand gedaan.

In de eerste paragraaf volgt een selectie van een aantal buurten. Vervolgens geven we kort de globale werkwijze per buurt aan en dan zullen we de buurten beschrijven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met enkele opmerkingen over de methode van veldwerk bij inbraakpreventie.

5.1 Selectie van buurten

We hebben ons voor het veldonderzoek moeten beperken tot vijf buurten. Binnen deze beperking wilden we het zo breed mogelijk opzetten, om inzicht te krijgen in:

1. buurten met een ten opzichte van de verwachte dichtheid een afwijkende uitkomst,
2. buurten waar de verwachting wél uitkwam, en
3. de verschillen tussen buurten met een hoge en buurten met een lage dichtheid

De buurten die genoemd zijn onder punt 1 zijn voor ons van belang om factoren te formuleren die wél grote invloed uitoefenen op de inbraakdichtheid, maar die niet uit onze hypothesen naar voren zijn gekomen. Buurten onder punt 2 willen we in het onderzoek betrekken om de door ons gebruikte operationalisaties te controleren, en buurten genoemd onder punt 3 vormen een algemenere controle: als we alleen hoge buurten zouden gaan bekijken, zouden we geen idee hebben of hetzelfde verhaal waar we een hoog risico mee 'verklaren', ook niet opgaat in de buurten waar we een lage inbraakdichtheid hebben gevonden.

We willen er nogmaals op wijzen dat het veldonderzoek beschrijvend van aard is. Daarom wil het helemaal niet zeggen dat de controle die we net hebben ingebouwd (hoge en lage buurten) ook werkelijk een controle is: ook nu kunnen we op de verkeerde factoren letten.

We zullen nu de buurten selecteren.

In het vorige hoofdstuk hebben we al interesse uitgesproken voor de buurten 41, 43 en 50. Deze hebben, in tegenstelling tot onze verwachting een zeer hoge dichtheid. We kiezen voor de buurten 43 en 50.

Voor de tweede criteria is buurt 64 geselecteerd. Deze buurt is in de onderzoeksopzet veel besproken, en het lijkt nuttig hier eens rond te lopen.

De buurten die we nu geselecteerd hebben, hebben alle drie een hoge dichtheid. Rest ons nog twee buurten te kiezen met een lage inbraakdichtheid. Het zijn de buurten 30 en 31 geworden.

5.2 Werkwijze per buurt

Voor elke buurt zullen we eerst een beschrijving geven van onze eerste indruk, het overheersend bouwtype en de functie van de buurt.

Dan zullen we de macro factoren beschrijven:

- wat is de welstand van de buurt?
- hoe is de toegankelijkheid van de buurt?

Vervolgens zullen de factoren toegankelijkheid en de zichtbaarheid op meso niveau aan de orde komen.

Aparte aandacht krijgt hier de factor 'pakkans': we letten op de sociale controle en het aantal vluchtmogelijkheden.

De werkwijze kan worden samengevat met de opmerking dat we ons zo goed als mogelijk verplaatst hebben in de inbreker, en daarbij hebben we gelet voor welke problemen we kwamen te staan.

Voor het hele veldonderzoek geldt dat we het tijdstip van observatie voor de verschillende buurten constant gehouden hebben (tussen 14.00 en 16.00 uur).

5.3 Patrimoniumbuurt (50)

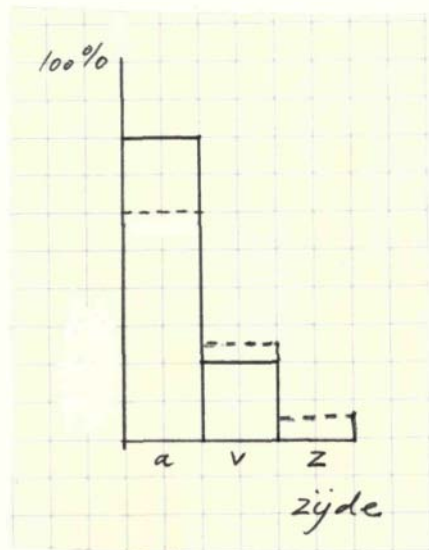
Het is een nette, rustige buurt met lage eengezinswoningen. We schatten dat de buurt in de jaren 20 is gebouwd met de bedoeling er arbeiders te huisvesten.

De sociaal-economische status is als laag te omschrijven. Kleine huisjes met nog kleinere tuintjes.

De buurt is goed ontsloten. Oostelijk loopt een drukke route langs het Spaarne, in het noorden vinden we een soort 'bos': wat struiken, bomen en een platgetrapt paadje.

De toegankelijkheid van de blokken is overigens beperkt: bij elk blok is de achterzijde maar via één (niet afgesloten) doorgang bereikbaar.

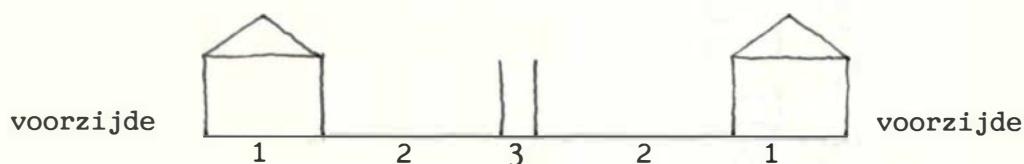
Als we een uitdraai maken voor de verdeling naar binnengedrongen zijde (fig. 5.1) zien we dat het grootste deel van de inbraken, meer nog dan voor Haarlem gemiddeld (zie de stippellijnen in de grafiek), aan de achterzijde plaatsvond: blijkbaar is één toegang op meso-niveau voldoende voor inbrekers.

Figuur 5.1: verdeling naar binnengedrongen zijde

Eénmaal in het blok komen we in een waar inbrekersparadijs: een wir war van manshoge schuttingen die de wandelaar aan ieders zicht ontrekt (zie fig. 5.2).

Je loopt door een smalle, hoge gang van houten panelen.

1. huizen (1 verdieping + dak)
2. achtertuinten
3. brandgang met schuttingen

Figuur 5.2: Doorsnede bouwblok

De hoogte van de schutting in relatie tot de hoogte van de bebouwing zorgt voor een dekkende werking. De barrièrende werking die een schutting eventueel zou kunnen hebben wordt teniet gedaan door vele oneffenheden als deurklinken en opgetimmerde planken.

De deuren van de schuttingen waren overigens allemaal af gesloten.

Als je over de schutting heen klimt ben je ook slecht zichtbaar: de buurhuizen zijn eveneens door schuttingen afgescheiden van elkaar en vanuit tegenoverliggende bebouwing kan je alleen gezien worden vanuit de slaapkamers. We kunnen concluderen dat de zichtbaarheid aan de achterzijde in buurt 50 slecht is.

Een ander aspect van de pakkans is de sociale controle. Wij vonden de sociale controle opvallend hoog. In het anderhalve uur dat wij er liepen zijn we drie keer aangesproken, werden er vier keer gordijnen weggeschoven en we voelden ons een keer zo bekeken dat we maar aangebeld hebben om één en ander uit te leggen.

De 'operationalisatie' is misschien niet erg wetenschappelijk, maar we hebben niets beters. In ieder geval denken we dat de sociale controle in deze buurt vrij hoog is.

Blijkbaar is die hoge sociale controle geen waarborg voor een laag inbraakrisico. De zichtbaarheid op meso niveau lijkt van groter belang.

De vluchtroutes is het derde aspect van de pakkans. We zeiden al dat de buurt goed ontsloten was, maar ook binnen de buurt zijn er veel vluchtroutes: het stratenpatroon zorgt ervoor dat je veel kanten opkan, en ook snel uit het zicht bent verdwenen.

Resumerend kunnen we stellen dat:

- de toegankelijkheid van een blok is bij één niet afgesloten doorgang al voldoende.
- zichtbaarheid op blokniveau lijkt van grote invloed.
- schuttingen hebben in buurt 50 eerder een dekkende dan een barriërende werking.
- sociale controle op zich lijkt geen garantie te zijn voor een laag inbraakrisico.
- (terugkomend op macro niveau) buurt 50 past in de veronderstelling dat buurten met een lage sociaal-economische status een hoog inbraakrisico kennen.

Nu we een globale indruk hebben van de eventuele oorzaken van het hoge inbraakrisico in deze buurt, willen we tot slot ingaan op een mogelijke preventieve aanpak.

Deze buurt zou een stuk geholpen zijn door enkele eenvoudige ingrepen: het afsluiten van de brandgangen, het halveren van de schuttingen en het afsluiten van het 'bosje' aan de noordzijde.

Bij genoemde maatregelen moet men echter bedenken dat ze ook neveneffecten meebrengen. Zo zal het afsluiten van de brandgangen op zo'n manier moeten gebeuren dat er, in geval van nood wel de mogelijkheid blijft bestaan de uitgang snel te kunnen gebruiken. En bij het halveren van de schuttingen zal de privacy verminderen, en dat stuit waarschijnlijk ook op bezwaren. Echter als de mensen de schuttingen er alleen laten staan met het idee dat ze de inbreker op deze manier tegenhouden, kunnen ze beter verdwijnen.

5.4 Rozenprieelbuurt (43)

De Rozenprieelbuurt is een geval apart. Het is, weliswaar evenals buurt 50, een oude arbeidersbuurt, maar met dit verschil dat veel van de oorspronkelijke bebouwing gesloopt is, en dat wat er nog staat in zeer slechte toestand verkeerd.

Figuur 5.3: Rozenprieelbuurt

In de buurt wordt al een kleine tien jaar vernieuwd en gerenoveerd. Echter, ook de nieuwbouw maakt een verwaarloosde indruk: straatstenen liggen los, banken zijn kapot en een lantaarnpaal staat scheef (zie fig 5.4).

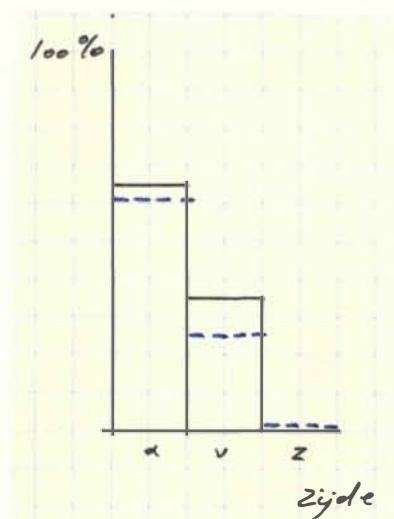

Figuur 5.4: Verloederd straatbeeld

Wanneer we de adressen van de ingebroken woningen langslopen, valt het op dat de meeste inbraken gepleegd zijn in de nieuwbouw: van de 50 inbraken slechts twee in oude huizen, de rest in de nieuwbouw.

De nieuwbouw is rond een soort erven gesitueerd. De straten zijn voor doorgaand verkeer afgesloten, en de huizen liggen aan een plein. De keukens van de huizen zijn aan de voorkant gesitueerd: de zichtbaarheid aan de voorzijde is hierdoor beperkt.

In figuur 5.5 is de verdeling naar ingebroken zijde weergegeven: we zien dat in deze buurt ook vrij veel aan de voorkant wordt ingebroken.

Figuur 5.5: Verdeling naar binnengedrongen zijde

De achterzijde van de blokken is echter ook goed bereikbaar. Per blok zijn er twee ingangen. De zichtbaarheid aan deze zijde is ook slecht, vanwege schuurtjes en struiken. Opvallend is dat de meeste tuinen niet afgesloten zijn door hek of schutting. Dat de sociale controle in deze buurt laag is, bleek toen we aan de achterzijde van een huis werden aangesproken door een bewoonster die om een praatje verlegen zat. Hoewel wij daar niets te zoeken hadden was zij in het geheel niet bevreemd dat wij daar waren. Of zij kent haar buren niet, of het is niet opvallend als er in de brandgang vreemden rondlopen. We concludeerden dat de controle laag is.

Samenvattend over buurt 43 kunnen we zeggen dat:

- ook deze buurt past in de veronderstelling dat ook buurten met een lage sociaal-economische status een hoge inbraakdichtheid hebben,
- het rijkere image van de nieuwbouwwoningen staat eventueel in verband met het hogere inbraakrisico van die bebouwing in vergelijking tot de ouder bebouwing,
- als de zichtbaarheid aan de voorzijde slecht is de voorzijde ook inbraakgevoelig wordt,
- de achterzijde ook gevoelig blijft door dat de achterdeuren van de woningen zonder fysieke barrières te bereiken zijn, en
- dat de overheersende indruk van de buurt (verloederd) een negatieve invloed heeft op de inbraakdichtheid.

Als we voor deze buurt preventieve maatregelen willen formuleren kunnen we niet volstaan met de opmerking dat de brandgangen afgesloten moeten worden. In buurt 50 lag dat anders daar we in dat geval gebruik maakten van de sociale controle aan de voorkant. In deze buurt zal dat niet opgaan: ook aan de voorkant is de zichtbaarheid klein.

Veel verder dan en 'goed slot' kom ik niet.

Misschien zouden we eventueel nog kunnen denken aan een verbeteren van het onderhoud van de straten. Snel repareren om de verloederde indruk tegen te gaan, wil wellicht effect scoren.

5.5 Overdelft (64)

De laatste buurt met een hoge inbraakdichtheid en de eerste met een door ons verwachte dichtheid is Overdelft.

De buurt is inderdaad sterk begrensd, zoals we op de foto (fig. 5.6) kunnen zien: aan de oostzijde water en een groenstrook, aan de westzijde loopt het spoor.

We definiëren de buurt als een 'gegoede middenklasse' buurt. Niet alle bebouwing valt hier echter onder. Er is vrij veel variatie. Zo zijn er vrij grote huizen, maar ook meer eenvoudige rijtjeswoningen en een aantal portiekflats (zie fig. 5.7). Over het algemeen maakt de buurt toch een welgestelde indruk.

Figuur 5.6: Overdelft

Als we de ingebroken panden langslopen blijkt echter dat in de meer eenvoudige rijtjes huizen meer ingebroken is dan in de rijkere huizen. Met andere woorden, we vinden hier een tegenovergesteld beeld als in de vorige buurt, waar juist de rijkere aandoende huizen gekozen werden.

Figuur 5.7: Verschil in bebouwing

De concentratie van ingebroken panden betreft hier woningen aan de Reallaan: juist hier staan de eenvoudigere rijtjes- en portiekwoningen. Zoals we al hebben opgemerkt dachten we dat deze concentratie niet echt representatief was in verband met de tijdstippen waarop was ingebroken.

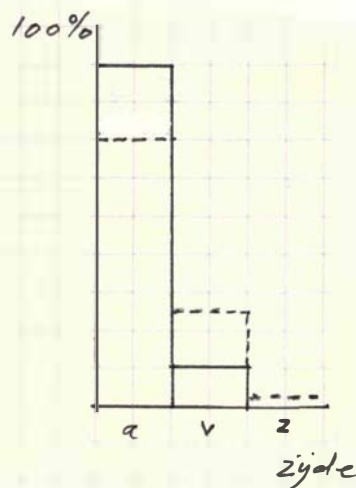
De toegankelijkheid van de achterzijde van de woningen is zeer goed. Op de foto in figuur 5.8 een voorbeeld van de openheid van de bouwblokken. Ook zien we dat er geen fysieke barrières aanwezig zijn tot aan de achterdeur. In figuur 5.9 is de verdeling naar binnengedrongen zijde weergegeven.

De zichtbaarheid aan de achterzijde is slecht: de tuinen zijn dicht begroeid met bomen en struiken. Door de openheid van de blokken zijn de vluchtmogelijkheden groot: er zijn soms meer dan zes paadjes.

Figuur 5.8: Achterzijde goed toegankelijk

De sociale controle leek ons over het algemeen laag. Wel zijn we een keer aangesproken (bewoner was politieagent), maar voor de rest werden we zonder nieuwsgierigheid aanvaard.

Figuur 5.9: Verdeling naar binnengedrongen zijde

Voor buurt 64 kunnen we het volgende concluderen:

- de operationalisatie van de begrippen toegankelijkheid op buurt niveau en de welstand was redelijk.
- de gelegenheid tot inbreken is ook hier door een goede toegankelijkheid van het blok en een slechte zichtbaarheid aan de achterzijde groot.
- de rijkere huizen in de buurt waren in '86 minder inbraakgevoelig dan de rest.

Preventieve maatregelen zijn ook voor buurt 64 op dit moment moeilijk te formuleren. Een eventueel afsluiten van de blokken zal hier niet eenvoudig zijn, per blok gaat het om zo'n zes tot acht toegangen, en wil het eventueel effect boeken moeten ook al die toegangen werkelijk gesloten worden (vergelijk buurt 50). Toch ben ik nog niet overtuigd van het inbraakrisico, in verband met de concentratie aan de Reallaan.

5.6 Oude Amsterdamsebuurt en Potgieterbuurt

We komen nu bij de buurten met een lage inbraakdichtheid. Beide buurten worden in één paragraaf besproken daar ze sterk overeen kwamen, echte verschillen werden door ons niet opgemerkt.

De buurten maken een levendige indruk. Er lopen veel moeders met kinderen rond, er zijn een aantal speelplaatsen en zelfs een kleine kinderboerderij.

In buurt 30 is een winkelstraat met buurtwinkels. Ook hier is het druk en levendig.

Figuur 5.10: Winkelstraat in de oude Amsterdamsebuurt

De bebouwing bestaat, ook hier, uit kleine woningen. Af en toe is er een blok nieuwbouw met ruimere huizen.

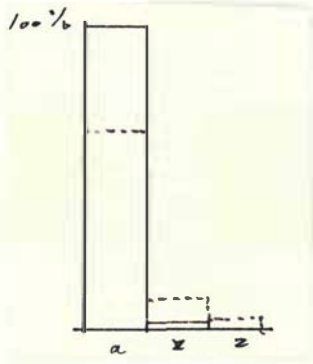
De status was weliswaar iets hoger dan in de buurten 43 en 50 maar ook weer niet zo hoog als buurt 64. We kunnen inderdaad spreken van een middenklasse buurt.

De toegankelijkheid van de blokken is slecht. We zijn slechts twee blokken tegengekomen waar de achterzijde direct toegankelijk was. In de andere gevallen waren de brandgangen afgesloten. Meestal waren er nog extra technopreventieve maatregelen genomen als vastgemetselde glasscherven of ijzeren driehoeken op de muren van de schuren.

Figuur 5.11: Middenklas woningen met afgesloten brandgangen

Vanwege de onbereikbaarheid van de achterzijde hebben wij niet kunnen kijken hoe het met de zichtbaarheid was gesteld. Als we de verdeling naar ingebroken zijde zien (fig. 5.12), blijkt dat toch de meerderheid van de inbraken aan de achterzijde is gepleegd. Men moet echter wel bedenken dat het hier in totaal om 12 inbraken gaat, waarvan er drie gepleegd waren in de juist vrij toegankelijke blokken. Dat het toch mogelijk is de achterzijde (via klimmen) te bereiken is blijkt uit het feit dat er in '86 in 9 gevallen de gesloten blokken binnengedrongen is.

Figuur 5.12: Verdeling naar zijde

Voor de buurten 30 en 31 kunnen we het volgende concluderen:

- bij een slechte toegankelijkheid van het blok lijkt het erop dat het inbraakrisico afneemt.
- de buurten passen in de veronderstelling dat buurten met een middel hoge status minder inbraakgevoelig zijn.
- ook bij een lage sociale controle kan de inbraakdichtheid laag zijn.

Inbraakpreventieve maatregelen hoeven we voor deze buurten niet op te stellen.

5.7 Slotopmerkingen

In dit hoofdstuk zijn de factoren op meso (blok) niveau behandeld: de toegankelijkheid van het blok, de zichtbaarheid vanuit andere woningen en de pakkans zijn in een aantal buurten beschreven.

Een algemene conclusie die we uit dit hoofdstuk kunnen trekken is dat de inrichting van een blok van invloed lijkt op het delict inbraak, ruimtelijke factoren op meso niveau spelen een rol. Echter, evenals in 4.4, kunnen we niet zeggen dat een aanpassing in de sfeer van één van de factoren ook een vermindering van het aantal inbraken met zich mee zou brengen.

Een andere belangrijke conclusie is dat er per buurt verschillende factoren een rol spelen, en dat als we naar de preventieve aanbevelingen voor de verschillende buurten kijken, waarschijnlijk niet één manier is om inbraak (ruimtelijk) te beïnvloeden. Zo stelden we dat voor buurt 50 het afsluiten van de achterzijde wellicht effectief zou zijn, maar voor buurt 43 niet: hier was de zichtbaarheid aan de voorzijde zo slecht dat het afsluiten van de achterzijde geen invloed zou hebben op het aantal inbraken in de buurt, maar alleen op de benaderde zijde van de ingebroken panden.

Straks in het volgende hoofdstuk worden nog enkele conclusies op een rij gezet, nu zal tot slot van dit hoofdstuk nog een opmerking worden gemaakt over de gehanteerde methode.

Behalve dat we vrij ongestructureerd het veld zijn ingegaan en verslag hebben gedaan, is er nog een ander probleem dat waarschijnlijk ernstiger van aard is.

Tijdens het veldonderzoek wisten wij wat de inbraakdichtheid van de betreffende buurten was, we hadden een lijst met de adressen van de ingebroken panden, en het tijdstip e.d. waarop de inbraak was gepleegd was bekend.

Eigenlijk is dit een verkeerde methode: je weet het inbraakrisico, en die kennis kan wel eens van grote invloed zijn op je waarnemingen. In een buurt met een hoge inbraakdichtheid zoek je als het ware naar 'de gelegenheid', en in buurten met een lage dichtheid let je weer op heel andere zaken. Om dit te vermijden zou je vóórdát de gegevens bekend zijn 'het veld' moeten ingaan, óf je zou iemand anders de observatie moeten laten doen.

6 CONCLUSIES

We beginnen met het resumeren van de resultaten die de case-studie in Haarlem heeft opgeleverd.

Conclusies voor Haarlem in z'n geheel:

- Haarlem heeft in vergelijking met andere steden een laag inbraakrisico.
- In ruim een kwart van de inbraken betrof het een insluiping; veel van deze inbraken hadden misschien voorkomen kunnen worden met een betere organisatie en technopreventie.
- De spreiding van inbraken over het jaar en over de dagen van de week is regelmatig. De spreiding over de verschillende dagdelen niet: 's nachts wordt twee maal zo vaak ingebroken als overdag.
- Eengezinswoningen zijn relatief inbraakgevoeliger dan meergezinswoningen. In samenhang hiermee : de begane grond en achterzijde van de woning zijn favoriet.

Conclusies op macro (buurt) niveau:

- In de spreiding van inbraakrisico per buurt wordt een zeer grote variatie aangetroffen.
- Er bestaat geen direct verband tussen het inbraakrisico enerzijds en de aanwezigheid van voorzieningen anderzijds.
- De invloed van een sterke fysieke begrenzing van een buurt lijkt van invloed te zijn op het inbraakrisico: buurten met een besloten karakter kennen een laag inbraakrisico en woonbebouwing aan doorgaande wegen kent een hoog inbraakrisico.
- De sociaal-economische status van een buurt lijkt van grote invloed te zijn op het inbraakrisico. Zowel buurten met een hoge als buurten met een lage welstand hebben een hoog inbraakrisico, terwijl middenklas buurten een lage inbraakgevoeligheid kennen.
- De invloed van een hoge sociaal-economische status wordt waarschijnlijk versterkt indien dit gecombineerd is met de aanwezigheid van voorzieningen in die buurt.
- De hoogte van de sociale controle lijkt in geen verband te staan met het inbraakrisico. We hebben buurten gevonden met én een lage dichtheid én een lage sociale controle en ook buurten met een hoge sociale controle en een hoge dichtheid.

Conclusies op meso (blok) niveau:

- De status van een huis lijkt van belang in de buurten met een lage welstand: hier worden de 'rijkste' huizen als doel gekozen. Bij een buurt met een hoge sociaal-economische status lopen de rijkste huizen geen extra risico.
- De factor zichtbaarheid en toegankelijkheid op blokniveau lijken een grote invloed op het inbraakrisico uit te oefenen, waarbij de factor zichtbaarheid van groter belang lijkt te zijn.
- Toegankelijkheid op blokniveau moet in verband gezien worden met een neveneffect van de afscheidingen: schuttingen kunnen in relatie tot de hoogte van de omliggende bebouwing eerder een dekkende werking hebben dan een scheidende werking.

Het feit dat in Haarlem het verschil tussen de inbraakdichtheden van buurten zeer groot is, betekent dat er binnen een stad zeer grote verschillen in inbraakrisico kunnen bestaan. In dit stageonderzoek is getracht om een verklaring te zoeken voor dit verschil in inbraakrisico, met behulp van ruimtelijke factoren uitgaande van het beslissingsgedrag van inbrekers. Er werden drie componenten geformuleerd waarmee 'de' inbreker rekening houdt - buit, toegankelijkheid en pakkans - en vervolgens zijn er ruimtelijke factoren onderscheiden die van invloed worden geacht op deze aspecten van het dader keuze-gedrag.

De onderzoeksuitkomsten wijzen inderdaad op een verband: ruimtelijke factoren hebben invloed op het keuzegedrag, en op de spreiding van het delict inbraak; zowel de factoren op buurt niveau als de factoren op blok niveau lijken van invloed te zijn. De inrichting van stad, buurt of blok, lijkt in verband te staan met de spreiding van de inbraken.

Er is echter in de inleiding nog een vraag gesteld: we waren niet alleen geïnteresseerd in de invloed van ruimtelijke factoren op de **spreading** van de inbraken, maar ook in de invloed van de ruimtelijke factoren op een **vermindering** van het aantal inbraken. Na dit onderzoek is de vraag in welke mate de planologie kan bijdragen aan een preventief beleid niet te beantwoorden. Het is niet zeker of aanpassingen in de ruimtelijke structuur ook werkelijk het aantal inbraken kan verminderen of alleen invloed heeft op de plaats van de inbraak, of het soort inbraak, of het type gereedschap dat wordt gebruikt.

Hier en daar zijn in het verslag enige voorstellen te vinden voor ruimtelijke maatregelen waarvan verwacht wordt dat zij een positief effect zullen scoren. Er bleek echter al dat het voorkómen van inbraken so wie so niet vertaald kan worden naar één pasklaar model: we hebben gezegd dat van verschillende maatregelen, afhankelijk van hun context, soms wel en soms niet een positief effect wordt verwacht; men zou naar een situationeel model toe moeten.

Echter, het blijft natuurlijk de vraag of voorgestelde maatregelen, 'situationeel' of niet, ook inderdaad een preventieve werking hebben. Inzicht in het effect van deze voorstellen is immers niet onderzocht, en zou nog heel wat langlopend en vergelijkend onderzoek vergen. Eén ding is zeker: de vanzelfsprekendheid waarmee sommige bewindslieden de ruimtelijke wetenschappen aandragen als instrument ter vóórkoming van misdrijven, lijkt misplaatst.

Bovendien, als men erin zou slagen om met behulp van ruimtelijke maatregelen een bijdrage te leveren aan een vermindering van de inbraken, moet ook dit kritisch bekeken worden: preventieve maatregelen dienen niet alleen getoetst te worden op het effect dat zij hebben op de inbraakdichtheid.

De neveneffecten moeten goed overwogen worden, zodat het middel niet erger wordt dan de kwaal. De neveneffecten kunnen betrekking hebben op andere vormen van crimineel gedrag (of met andere woorden niet alle vormen van crimineel gedrag vragen om dezelfde aanpassingen, wat het één tegengaat kan het ander versterken), maar ook op aspecten van het dagelijks leven (bijvoorbeeld een aantasting van de privacy). Voordat hier een afweging gemaakt kan worden is ook inzicht in deze neveneffecten een vereiste.

BIJLAGEN

INGEVOERDE GEGEVENS PER PROCES VERBAAL

NUMMER VRAAG

- 1 PROCESVERBAALNUMMER
- 2 DELICTSOORT (INBRAAK, INBRAAKPOGING, INSLUIPING)
- 3 IN WELKE MAAND HEEFT INBRAAK PLAATSGEVONDEN?
- 4 OP WELKE DAG HEEFT INBRAAK PLAATSGEVONDEN?
- 5 OP WELK TIJDSTIP VAN DE DAG HEEFT INBRAAK PLAATSGEVONDEN?
- 6 PLEEGPLAATS: ADRES EN HUISNUMMER
- 7 PLEEGPLAATS: POSTCODE
- 8 PLEEGPLAATS: GEMEENTE
- 9 OBJECTSOORT: IS ER INGEBROKEN IN WONING, BERGING OF GARAGE?
- 10 WONINGTYPE: EENGEZINSHOEK, EENGEZINSMIDDEN OF FLAT
- 11 WELKE VERDIEPING IS BINNENGEDRONGEN?
- 12 IS ER GEBRUIKT GEMAAKT VAN HULPMIDDELEN BIJ OPKLIMMEN?
- 13 AAN WELKE ZIJDE IS DE WONING BINNENGEDRONGEN?
- 14 DOOR WELKE OPENING IS DE WONING BETREDEN?
- 15 IN WELK VERTREK KWAM DE INBREKER BINNEN?
- 16 HOE IS DE INBREKER TE WERK GEGAAN (FORCEREN, BREKEN, ETC)?
- 17 HEEFT HIJ VERDER NOG POGINGEN ONDERNOMEN?
- 18 WELK GEREEDSCHAP HEEFT DE INBREKER GEBRUIKT?
- 19 WELKE GOEDEREN WORDEN VERMIST?
- 20 WAT IS DE WAARDE VAN DE VERMISTE GOEDEREN?
- 21 WAREN DE BEWONERS AFWEZIG OP HET TIJDSTIP VAN INBRAAK?
- 22 ZO JA, WAT WAS DE REDEN VAN DEZE AFWEZIGHEID?
- 23 VIA WELKE ZIJDE EN DOOR WELKE GEVELOPENING IS PERCEEL VERLATEN?
- 24 ZIJN DE DADERS GESIGNALEERD? ZO JA, DOOR WIE?
- 25 EVENTUELE BIJZONDERHEDEN

RECHTE TELLINGEN

Hier volgt een overzicht van de rechte tellingen gedaan voor de inbraken gepleegd in Haarlem in 1986.

Verdeling over het jaar:

	<u>abs:</u>	<u>perc:</u>
jan:	102	10,3
feb:	117	11,8
mrt:	98	9,9
apr:	82	8,3
mei:	55	5,6
jun:	88	8,2
jul:	81	8,2
aug:	63	6,4
sep:	59	6,0
okt:	90	9,1
nov:	81	8,2
dec:	73	7,4
onb:	55	

Verdeling over de week:

	<u>abs:</u>	<u>perc:</u>
ma:	95	12,8
di:	107	14,4
wo:	107	14,4
do:	89	12,0
vr:	107	14,4
za:	143	19,3
zo:	91	12,3
onb:	302	

Verdeling over het etmaal:

	<u>abs:</u>	<u>perc:</u>
00.00 - 06.00 u:	201	33,6
06.00 - 12.00 u:	61	10,2
12.00 - 18.00 u:	134	22,4
18.00 - 24.00 u:	193	32,2
onb:	445	

Verdeling naar deliktsoort:

	<u>abs:</u>	<u>perc:</u>
inbraak:	639	61,2
insluiping:	162	15,5
idem met valse sleutel:	107	10,2
inbraak poging:	81	7,8

Verdeling naar objectsoort:

	<u>abs:</u>	<u>perc:</u>
eengezinswoning:	761	75,6
vrijstaande woningen:	9	0,9
flat/bovenwoningen:	239	23,7
woonwagens:	2	0,2
onbekend:	37	

Verdeling naar benaderde zijde:

	<u>abs:</u>	<u>perc:</u>
voorzijde:	146	26,2
achterzijde:	398	71,6
zijkant:	9	1,6
onbekend:	488	

Benaderde zijde naar woningtype:

<u>eengezins:</u>	<u>abs:</u>	<u>perc:</u>
voorzijde:	96	20,3
achter:	366	77,4
zijkant:	9	1,9
onbekend:	288	

<u>flats:</u>	<u>abs:</u>	<u>perc:</u>
voorzijde:	45	57,0
achterzijde:	25	31,6
zij:	0	0
onbekend:	160	

Binnengedrongen verdieping:

	<u>abs:</u>	<u>perc:</u>
begaande grond:	785	96,1
hoger:	32	3,9
onbekend:	227	

Binnengedrongen opening:

	<u>abs:</u>	<u>perc:</u>
deur:	543	66,4
raam:	222	27,1
deurruit:	76	9,3
overige:	13	1,6
nvt:	31	3,8
onbekend:	226	

Modus 'breki':

	<u>abs:</u>	<u>perc:</u>
insluipen:	251	27,2
forceren slot:	270	29,3
openbreken:	194	21,0
uitnemen:	21	2,3
ingooien ruit:	99	10,7
overige:	14	1,5
nvt:	8	0,8
onbekend:	121	

Gebruikt gereedschap:

	<u>abs:</u>	<u>perc:</u>
valse sleutel:	110	56,1
schroevendraaier:	116	59,2
breekijzer:	22	11,2
beitel:	15	7,7
boor:	17	8,7
nvt:	40	20,4
onbekend:	532	

INBRAAKDICHTHEID NAAR BUURT

BUURT CODE	BUURT	WONING- VOORRAAD	AANTAL INBRA- KEN	INBRAAK- DICHT- HEID
10	CENTRUM	3277	71	2.17
11	STATIONBUURT	833	22	2.64
12	SPAARNWOUDERSTRAAT	913	17	1.86
20	ZIJLWEG OOST	1360	16	1.18
21	LEIDSEBUURT	2087	20	0.96
22	LEIDSEVAARTBUURT	1393	12	0.86
23	HOUTVAARTKWARTIER	1763	36	2.04
30	OUDE AMSTERDAMSEBUURT	1080	10	0.93
31	POTGIETERBUURT	823	8	0.97
32	VAN ZEGGELENBUURT	1517	20	1.32
33	SLACHTHUISBUURT	2747	37	1.35
34	PARKWIJK	1121	28	2.50
35	HARMENJANSBUURT	445	6	1.35
40	KONINGINNEBUURT	1539	50	3.25
41	KLEINE HOUTWEG	430	20	4.65
42	DEN HOUT	853	51	5.98
43	ROZENPRIEL	1472	50	3.40
50	PATRIMONIUMBUURT	491	17	3.46
51	TRANSVAALBUURT	2145	10	0.47
52	INDISCHEBUURT ZUID	1291	3	0.23
53	INDISCHEBUURT NOORD	2035	16	0.79
54	FRANS HALSBUURT	725	5	0.69
60	KLEVERPARK	2026	26	1.28
61	BOMENBUURT	2462	33	1.34
62	PLANETENWIJK	2092	27	1.29
63	SINNEVELT	1179	14	1.87
64	OVERDELFT	475	22	4.63
70	DIETSVELD/VOGELBUURT	1845	18	0.98
72	DELFTWIJK	2084	23	1.10
73	VONDELKWARTIER	2228	14	0.63
74	SPAARNDAM	279	0	0.00
80	RAMPLAANKWARTIER	1105	24	2.17
81	ZIJLWEG WEST	537	4	0.74
82	OOSTERDUIN	300	15	5.00
90	EUROPAWIJK	4313	45	1.04
91	BOERHAAVEWIJK	2303	39	1.65
92	MOLENWIJK	3453	38	1.10
93	MEERWIJK	3414	48	1.41

60435

915

LITERATUURLIJST

- Brantingham, P en P. Brantingham: Environmental criminology
Beverly Hills, California '81
- Brantingham, P. en P. Brantingham: The spatial patterning
of burglary
in: The howard journal of penology and crime-
prevention 14: 11-24, '75
- Breed, H.M.: Haarlemmers over hun politie en kleine
criminaliteit
Bureau Onderzoek en Statistiek, Haarlem '87
- Clarke, R. en D.B. Cornish: Modeling offenders' decisions, a
framework for research and policy.
University of Chicago, '85
- Davidson, R.N.: Burglary in the community: patterns of
localisation in offender-victim relations
in: R. Clarke en T. Hope
Coping with burglary
Kluwer '84
- Van Dijk, A., P. van Soomeren en M. Walop: Jeugdvandalisme
deel 4
Gemeente Amsterdam, '82
- Fink, G.J.: Einbruchstatorte vornehmlich an Einfallstrassen?
Kriminalistik 23 358-360, '69
- Horde, M. en H.J. Korthals Altes: Vlucht 714
Bureau Criminaliteitspreventie '87
- Hough, M. en P. Mayhew: Taking account of crime
Londen '85
- Rengert, G.F. en J. Wasilchick: Residential burglary: the
awereness and use of extended space.
San Fransisco, Nov. '80
- Savornin Lohman, P. de en P. van Soomeren: Ruimtelijke
planning en criminaliteit.
Rijksplanologische Dienst, '86
- Soomeren, P. van: Criminaliteits en gebouwde omgeving
Ministerie van VROM, Jul. '87
- Soomeren, P. van en H. Stienstra: Beveiliging van gebouwen,
deel I: Eengezinswoningen.
SBR, Aug. '87
- Gemeente Haarlem Jaarstatistiek '85/'86
Bureau Onderzoek en Statistiek, Haarlem, Sept. '86